

NOVINKY ZAHRANIČNÍ LITERATURY

1. „Bibliothek 2007“ : Projektende mit Langzeitwirkung Handlungsempfehlungen der Enquete-Kommission [„Knihovna 2007“ : ukončení dlouhodobého projektu - doporučení studijní komise]. *Bibliotheksdienst*, 2008, vol. 42, no. 1, s. 3-11. ISSN 0006-1972.

Znalecká komise německého Bundestagu „Kultura v Německu“ („Kultur in Deutschland“) předložila koncem roku 2007 závěrečnou zprávu, která se zabývala také situací knihoven. Navrhla doporučení, která korespondují s návrhy strategického dokumentu „Bibliothek 2007“ (projekt zpracovaný společně Bertelsmannovou nadací a institucí „Bibliothek und Information Deutschland“ - BID): spolkové země by měly upravit financování a fungování knihoven, specifikovat jejich úkoly a to vše zakotvit v zákoně. Zřizování veřejných knihoven by se mělo stát povinnou záležitostí. Nutné je stanovit směry vývoje, cíle, standardy kvality, vytvořit koncepci uchování ohroženého písemného kulturního dědictví. Neméně důležitá je podpora digitalizace a šíření kulturních statků v rámci Evropy. Existence podpůrných programů a intenzivní a úzká spolupráce zainteresovaných institucí hrají velkou roli. V budoucnosti by na projekt Knihovny 2007 měl navázat projekt s pracovním názvem Knihovny 2012.

Knihovny různých typů je v Německu téměř 9 tisíc. Jsou velmi důležitou součástí kulturního dědictví, avšak nejsou vnímány jako rovnoprávný partner v kulturní oblasti. Úkoly Německé národní knihovny (Die Deutsche Bibliothek), univerzitních knihoven a některých regionálních knihoven jsou stanoveny zákonem. Právní úprava pro komunální knihovny však neexistuje, jejich zřízení a fungování není povinné, závisí na finančních možnostech v dané oblasti, což často vede k uzavírání knihoven. Vzhledem ke stavu, jenž dnes vládne v knihovnictví, je nezbytné, aby bylo vše, co se této oblasti týče, právně upraveno.

Digitalizace médií v oblasti odborných knihoven naráží na autorskoprávní problémy. Úkolem knihoven je šíření médií, a to v tištěné i elektronické podobě. Je nezpochybnitelné, že autor či vydavatel musí být za použití díla odměněn. Ale při digitální prezentaci děl se knihovna dostává do konfliktu, neboť její finanční možnosti jsou omezené. Mohou knihovny zpřístupnit více digitálních kopií než dokumentů, které mají ve hmotné podobě? Lze uspokojit obě strany? Knihovna by se měla snažit získat více finančních prostředků na zaplacení autorských poplatků, aby mohla plnit svoji základní funkci zprostředkovatele informací. Knihovny nabízejí pomoc při orientaci v záplavě informací a garantují kvalitu. Poskytováním přístupu k tištěným i elektronickým dokumentům mohou působit proti štěpení společnosti.

Knihovny by měly získat licenci pro digitální prezentaci časopisů. Komunální knihovny musí být tematicky i organizačně navázány na vzdělávací systém, bez toho nemohou ukázat svoji sílu a nemohou efektivně spolupracovat. Ve 2/3 zemí, které patří do Evropské unie, jsou úkoly a cíle veřejných knihoven upraveny zákonem. Financování a směr vývoje jsou plánovány na roky dopředu. Využíván je potenciál různých projektů, které podporují inovaci těchto institucí, velkým pomocníkem v získávání financí se mohou stát různé nadace.

Problémem, který v Německu vyžaduje řešení, je absence standardů. Knihovny jsou v tomto směru často odkázány samy na sebe. Ale i v Německu se najdou pozitivní příklady. V článku jsou zmíněny dva projekty umožňující dosažení určitých synergických efektů, a sice spolkový projekt nadregionální spolupráce knihoven s názvem „Kompetenznetzwerk Bibliotheken“ (KNB – <http://www.knb.bibliothekerverband.de>) a „Deutsche Internetbibliothek“, projekt Bertelsmannovy nadace a Německého knihovnického sdružení (Deutschen Bibliotheksverband; URL projektu je <http://www.internetbibliothek.de>).“ Spolupráce institucí v rámci regionu funguje jen zřídka. Pozitivním příkladem je bavorský koncept kooperace Bavorské státní knihovny, 10 univerzitních, 17 vysokoškolských odborných knihoven a 9 státních regionálních knihoven.

2. Bibliotheken in Berlin, Brandenburg und Bayern kooperieren : zweitgrösster Verbundkatalog in Deutschland [Knihovny v Berlíně, Braniborsku a Bavorsku spolupracují : německý souborný katalog je dvojnásobný]. *BuB Journal : Forum Bibliothek und Information*. 2008, vol. 60, no. 4, s. 287. ISSN 0340-0301.

Bavorský knihovnický svaz (BVB) spolupracuje s Berlínsko-Braniborským svazem (KOBN, ten má díky svému spojení s renomovaným centrem pro informační techniku v Berlíně – ZIB – ideální předpoklady pro spolupráci) už od konce roku 2007 a výsledkem partnerské spolupráce je rozhodnutí o integraci souborných katalogů. Zúčastněné knihovny obou svazů katalogizují svoje fondy kooperativně v souborné databázi, čímž vzniká synergický efekt především při přebírání a zpracování dat. Spolkový katalog s 20 milióny tituly je nyní druhý největší na území Německa. Společná souborná databáze je spravována prostřednictvím BVB.

BVB a KOBN sledují společné cíle při přestavbě i výstavbě optimálního servisu pro uživatele s vysokou efektivností knihoven. Na základě tohoto cíle existují společně vývojové projekty v oblasti budoucí podoby nabízených služeb. Úmluva umožňuje společný vývoj inovací, např. v oblasti sémantického webu a sociálního software pro 360 účastníků svazů. Partnerství s integrovanými inovačními komponenty má stanoveny hlavní znaky intenzivní spolupráce obou svazů nejen na poli klasických, katalogizačních úkolů, ale také v oblasti institucionalizace inovačního partnerství. Tato forma spolupráce slouží dalšímu rozvoji knihovnictví a je otevřená i pro další partnery z oblasti vědy a hospodářství.

3. BRAZIER, Caroline; CLAYPHAN, Robina. Bibliographic control for twenty-first-century collection management and resource discovery : current approaches in the British Library [Bibliografická registrace pro řízení fondu a objevování zdrojů ve 21. století : současné přístupy v Britské knihovně]. *Alexandria*. 2007, vol. 17, no. 2, s. 69-79. ISSN 0955-7490.

Britská knihovna (British Library) prochází obdobím velkých změn – snaží se o vytvoření pevných základů pro rozvoj svých fondů, jejich řízení a také o objevování kvalitních zdrojů ve stále více digitálním světě. Britská knihovna tak již nezdůrazňuje svoji tradiční roli v oblasti podpory a rozvoje bibliografických standardů. Národní standardy hrají stále méně významnou roli, formát UKMARC proto Britská knihovna již dále nerozvíjí a od začátku roku 2008 ani neudržuje. Naopak stále přispívá k tvorbě mezinárodních standardů. Je např. členem partnerství ICABS (Sdružení pro bibliografické standardy v rámci IFLA-CDNL, IFLA-CDNL Alliance for Bibliographic Standards). Snaží se zlepšovat efektivnost svých činností. Během následujících pěti až deseti let očekává, že v oblasti rozvoje fondů bude již pro účely uchovávání dokumentů preferovat digitální formáty místo tradičních tištěných. V roce 2004 Britská knihovna začala používat nový knihovní software a v souvislosti s tím přešla na formát MARC 21. Stále hraje významnou roli při udržování standardu AACR, který v současnosti prochází významnou revizí. V posledních letech realizuje řadu digitalizačních projektů – rozvíjí také systém pro řízení digitálních objektů (Digital Object Management, DOM). Je nutné také explicitně popsat vztahy mezi jednotlivými metadatovými formáty. V tomto směru je výhodné využití jazyka XML, díky kterému lze ve spojení s jazykem XSLT generovat různá zobrazení dat.

4. CRANZ, Galen; CHA, Eunah. Body-Conscious Design in a Teen Space : post-occupancy evaluation of an innovative public library [Projekt vybavení prostor pro dospívající mládež v knihovně přihlížející ke zdravému tělesnému vývoji a držení těla : hodnocení inovativní veřejné knihovny po nastěhování]. *Public Libraries*. 2006, vol. 45, no. 6, s. 48–56. ISSN 0163-5506. Dostupný z WWW: <http://www.ala.org/ala/pla/plapubs/publiclibraries/novdec2006pl.pdf>.

Článek pojednává o realizaci nového projektu, který bere ohled na kinestetické a estetické preference adolescentů a jejich požadavky na prostor a umožňuje rozmanitost pohybu, a také splňuje požadavky na zdravý tělesný vývoj mládeže a držení těla. Jeho iniciátorem byl Anthony Bernier, vedoucí úseku služeb pro mládež ve veřejné

knihovně v Oaklandu ve státě Kalifornie v USA. Bernier je zastáncem teorie, že projektování nových prostor pro dospívající mládež vyžaduje, aby jednotlivé složky designu byly v souladu s potřebami dospívající mládeže pokud jde o sezení, studium, relaxaci, četbu a společenský život. Jeho úvahy jsou založeny na fyziologických a vzdělávacích argumentech a byly realizovány při projektování a realizaci areálu pro teenagery v nových prostorách Cesar Chavez Library ve Fruitvale Transit Village. Aby podpořil využití možnosti různých variant tělesného rozvoje včetně držení těla, navrhl tento prostor na základě moderních somatických a ergonomických principů. Nabízí se tu celá škála různých možností k sezení i ležení, možnost využití vysokých stoliček, lavic, ploch pokrytých koberci a různými potahy, čalouněných židlí i kruhového prostoru, který může být využíván k účelům relaxace i vzdělávání. Projekt vybavení prostor pro dospívající mládež v knihovně bere ohled na celou řadu poloh těla, akomodační možnosti pro jeho různé velikosti a také poskytnutí příležitosti podle potřeby polohy těla měnit. Areál se podobá spíše internetové kavárně než tradiční knihovně.

Článek představuje postupně všechny komponenty nekonvenčního řešení prostoru včetně poukazu na prospěšnost a přednost designu z fyziologického a zdravotního hlediska.

Velmi podrobně je také referováno o výzkumu, který měl prokázat, do jaké míry se záměr projektu podařil.

Výzkumný tým byl jmenován v roce 2004 po otevření knihovny a jeho úkolem bylo v 1. fázi zjistit formou interview a pozorování, kolik nabízených příležitostí se skutečně využívá a zda prostory i nábytek dostatečně stimulují mladé uživatele k nekonvenčním polohám a držení těla a pohybu, k němuž vybavení láká.

Po cca 9-10 měsících vedoucí členové výzkumného týmu navštívili knihovnu znovu, aby tým mohl přikročit k druhé fázi výzkumu a zjistit, jakým způsobem je vybavení využíváno a jaké jsou preference uživatelů. Výzkumný tým pak došel k následujícím zjištěním:

- Všeobecně byla zóna pro dospívající mládež jako součást knihovny uživateli dobře přijata. Hodnotili ji jako mnohem prostornější než v ostatních knihovnách. Mnoho uživatelů se zdálo být potěšeno, někteří byli trochu překvapeni, když našli přitažlivý prostor vybízející ke hrám, který běžně s knihovnou nebývá spojován. Někteří respondenti uvedli, že zůstali déle kvůli kvalitě činnosti a poskytovaných služeb – přístup k internetu, možnost půjčit si komiks a popovídat si s přáteli apod.

- Ukázalo se také, že knihovna už zdaleka nemusí být tichým, „nestavitelným“ prostorem, ačkoliv dospělí (když jsou přítomni) nechtějí tolerovat příliš nevázané a hlučné chování. Podle prvních pozorování výzkumného týmu byla nefrekventovanějšími uživateli mládež ve věku 6-12 let, ale později se ukázalo, že dominovali teenageři ve věku 15-16 let. Na základě těchto zjištění došel výzkumný tým k následujícím závěrům a doporučením:

- bylo by vhodné na stěnách zóny vystavit fotografie, které by ukazovaly různé varianty polohy a držení těla v tomto konkrétním prostoru a prosazovat jejich společenskou únosnost,
- relativně otevřený prostor stimulující k hravosti sám o sobě nestačí. Zdravé držení těla musí být názorně ilustrováno, propagováno, podporováno legislativou a popularizováno při výuce ve školách,
- fotografická dokumentace správného držení těla a jeho poloh by měla být spíše hravá než didaktická,
- veškeré instrukce týkající se této problematiky by měly být formulovány spíše jako pozvánky, resp. vybídnutí, než direktivy,
- projektování prostor s ohledem na zdravý tělesný vývoj mladistvých a na držení těla je poměrně nová záležitost a mělo by být náležitě medializováno. Pro knihovníky by nemělo být problémem podporovat kulturní a architektonické inovace touto cestou.

Článek je napsán velmi živě a přináší celou řadu postřehů mladých lidí, z nichž vyplývá, že je nekonvenční pojetí prostoru i vybavení nábytkem oslovilo. Článek je doplněn četnými fotografiemi, které text velmi názorně doplňují.

5. DASGUPTA, Kalpana. National policy for library and information systems and services in India : the new scenario [Státní politika pro knihovní a informační systémy a služby v Indii : nový scénář]. Alexandria. 2007, vol. 17, no. 2, s. 97-103. Lit. 6. ISSN 0955-7490.

Knihovní a informační systémy a služby v Indii byly donedávna zaměřeny na fondy a na vlastnictví, nikoliv na služby. Již v roce 1919 byl vytvořen důležitý dokument v oblasti vzdělávání – Zpráva komise Kalkatské univerzity (Calcutta University Commission Report). V něm bylo mj. naznačeno, že jedním z největších nedostatků v oblasti vzdělávání v Indii je nízký počet knihoven a bylo doporučeno, aby univerzitní knihovník by měl mít stejný status jako profesor. V roce 1948 byla na základě zákona zřízena Národní knihovna Indie, která byla navíc zařazena do ústavy jako instituce národního významu. V roce 1956 byl při Univerzitní grantové komisi (University Grants Commission, UGC) založen knihovní výbor, jehož předsedou se stal S. R. Ranganathan. Tento výbor se ve své zprávě zabýval mj. otázkami statusu profesionálů v oblasti knihovnictví a znovu zdůraznil nutnost zrovnoprávnit profesionální knihovníky s akademickými pracovníky. V roce 1973 byla Národním výborem pro vědu a techniku (National Committee on Science and Technology) vyzdvížena důležitost přístupu k informacím pro vědce, výzkumné pracovníky, inženýry, techniky a manažery. V roce 1985 byl pod názvem Státní politika knihovních a informačních systémů (National Policy on Library and Information Systems, NAPLIS) připraven návrh státní politiky pro rozvoj knihoven a informačních systémů v Indii. Na základě tohoto návrhu byl zformulován akční plán. Byly zároveň položeny základy pro zlepšení spolupráce mezi knihovními systémy s cílem zajistit koordinované knihovní a informační systémy ve všech oblastech. V současné době je zřejmé, že informace nejsou potřebné pouze pro vědeckou a akademickou sféru. Indie proto musí při transformaci země na informační společnost k formulaci politik přistupovat holisticky. Při formulaci nové státní informační politiky je nutné angažovat široké spektrum osob a do politiky zahrnout jak krátkodobé, tak dlouhodobé cíle. Navíc v posledních letech došlo vlivem informačních a komunikačních technologií ke značným změnám, které je také nutné vzít v úvahu. Na systematický a dobře naplánovaný rozvoj čekají veřejné i akademické knihovny, nedostatečná je dosud úplnost bibliografické registrace, informace o fondech v různých knihovnách a informačních střediscích v Indii taktéž nejsou dostupné. Digitalizační aktivity v Indii jsou dosud roztržštěné, ale digitalizací se zabývá jak vláda, tak významné výzkumné organizace.

6. EULER, Jessica; SCHAT, Anastasia. Information für jedermann : Studenten diskutieren beim BOBCATSSS-Symposium in Zadar Chancen und Risiken des Web 3.0 [Informace pro každého : studenti na sympoziu BOBCATSSS v Zadaru diskutují o šancích a rizicích Webu 3.0]. BuB-Journal : Forum Bibliothek und Information. 2008, vol. 60, no.4, s. 288. ISSN 0340-0301.

Přístup k informacím je rozhodující pro osobní i sociální vývoj každého jedince. Přesto zůstává mnoho osob bez možnosti přístupu k důležitým informacím.

Cílem sympozia BOBCATSSS 2008 (28.-30. 1. 2008, Zadar, Chorvatsko) bylo zpřístupnění informací z technické, politické, právní, společenské i hospodářské oblasti každému. Pod patronací chorvatského prezidenta chtěli účastníci sympozia poukázat na stávající bariéry v přístupu k informacím. Byly představeny nové koncepty, myšlenky, ale i příklady z praxe a účastníci se pokoušeli najít řešení.

Zúčastnilo se 350 lidí z 26 zemí. Přítomni byli i organizátoři akce z Humboldtovy univerzity, odborné vysoké školy v Postupimi a místní zadarské univerzity, kteří také představili své projekty. Ve velkém počtu příspěvků obsadilo Německo 3. místo s prezentací s názvem „Je čas na změnu – Hamburk je připraven!“ („It's time to change – Hamburg is ready for it!“).

Mezi hlavní řečníky patřila mj. prezidentka IFLA Claudia Lux, která přednesla referát s názvem „Jak dlouho budou knihovny existovat, když máme internet?“ Těžištěm příspěvku byla role a image knihoven a motivace mládeže se aktivně podílet na pozitivních změnách. C. Lux apelovala především na mladé studenty a profesionály.

Hodně příspěvků přinášelo pozitivní příklady z praxe, ale i znepokojivé výsledky anket o vztahu k přístupu k informacím z různých zemí. Ve fóru se diskutovalo o definici Web 3.0 a o změněné roli knihoven. Důležitou součástí diskuze byla otázka cenzury informací v knihovnách. S firemními referáty se mladí vědci odvážili na tenký led, ale prezentace neměly podobu reklamy a byly pozitivně přijaty.

Poprvé v dějinách konference byly prezentace uveřejněny v hybridní formě, a sice na serveru Humboldtovy univerzity a pak v klasické tištěné podobě. Díky e-learningové platformě mohla proběhnout komunikace mezi novými chorvatskými a německými pracovními skupinami. Obě skupiny si tak mohly vyměňovat informace, důležitou roli hraje skutečnost že všichni platformu využívají pravidelně a účastní se diskuzí a tak umožňují demokratickou organizaci.

K organizaci konference byl využit open source program Pentabarf, který byl vyvinut pro účely organizace takových akcí.

Příspěvky symposia jsou na webu Humboldtovy univerzity: <http://edoc.hu-berlin.de/conferences/bobcatsss2008>.

Tématem další konference, která bude v Portu 28. - 30. 1. 2009, mají být výzvy pro nové odborníky („Challenges for the New Information Professional“), prezentovat svoje příspěvky zde mají zástupci z Portugalska a Finska (více informací je na <http://bobcatsss2009.org/>).

7. FASOLA, Simone [et. al.]. Eintauchen in den Informationspool : Multiplikatoren-schulung für Lehrer in der Stadtbücherei Stuttgart [Ponor do informační na bídky : školení učitelů v Městské knihovně Stuttgart]. *BuB-Journal : Forum Bibliothek und Information*. 2008, vol. 60, no. 2, s. 16-17. ISSN 0340-0301.

Představte si učitele, kteří umí surfovat na internetových vlnách, využívat pestrou nabídku městské knihovny pro rešeršování a zprostředkovávat svoje dovednosti žákům. Stuttgartská městská knihovna přišla s projektem, jenž by měl tuto vizi o kousek přiblížit realitě s nabídkou školení pro učitele, které směřuje k podpoře rešeršních dovedností v informačních zdrojích knihovny, jde především o online katalog knihovny, rešeršní portál nabízející velký výběr databází, knihovních katalogů a tiskových archivů, v nichž lze vyhledávat přes jedinou masku pro hledání. Dalším nástrojem je regionální portál, díky němuž lze využít online katalogy knihoven ve Stuttgartu (<http://www.stuttgart.de/stadtbuecherei>) a v jeho okolí. Účastníci kurzu by měli být schopni své nově nabyté dovednosti dále předávat.

Osnova 90minutového kurzu vyhledávání v informačních zdrojích (s důrazem na vysokou odbornost, na odbornou němčinu a s exkurzem do biologie) vyvinuli studenti v rámci speciálního programu pod vedením svého profesora na Vysoké škole médií. Obsah a cíle jsou přizpůsobeny potřebám frekventantů, přičemž platí, že čím heterogennější skupina je, tím hůře se tento nárok naplňuje. Každý rešeršní nástroj je procvičován individuálně. Těžiště pozornosti je upřeno na online katalogy, někdy lze strategie jednoho katalogu využít i pro katalogy jiné. Účastníci kurzu se učí na konkrétních úkolech, kde postupují krok za krokem.

Účastníci by měli, jak již bylo řečeno, být schopni nabyté dovednosti předávat dál, proto všechny materiály z kurzů existují v papírové i v digitální podobě. K realizaci školení stačí 2 knihovnici, kteří budou dohromady používat 1 PC a budou na něm mít přístup k informačním zdrojům a rešeršním nástrojům. Frekventanti by měli každý mít svůj vlastní PC a dostatečnou plochu ke psaní.

8. GHOSH, S. B.; DAS, A. K. Open Access and Institutional Repositories – a Developing Country Perspective : a case study of India [Volný přístup a institucionální repozitáře – perspektiva rozvojových zemí : případová studie Indie]. *IFLA Journal*. 2007, vol. 33, no. 3, s. 229-250. ISSN 0340-0352.

Rozvojové země stojí tváří v tvář bariérám při zpřístupňování vědecké literatury, poněvadž náklady na zpřístupňování vědeckých časopisů se časem zvýšily. Indie není výjimkou a účinný dopad, resp. vliv vědecké literatury se omezuje jenom na špičkové instituce. Významné publikace z rozvojových zemí publikované v časopisech těchto zemí se také neteší přílišné pozornosti mezinárodní vědecké komunity, protože distribuční kanály pro rozšiřování takovýchto časopisů jsou velmi omezené. Rozvoj metody volného přístupu přináší však dramatické změny v dostupnosti vědeckých časopisů. Protože mnoho nadací a univerzit v rozvojových zemích podporuje publikování v časopisech s volným přístupem a archivování v repozitářích s volným přístupem, jejich výzkumné práce se stávají snadněji dostupnými pro vědeckou komunitu z celého světa. V uplynulém desetiletí byla v různých zemích učiněna řada prohlášení koncepčního charakteru. Určitý typ dokumentu, který by se stal koncepčním rámcem rozvoje metody volného přístupu k literatuře, je nezbytný i v případě Indie. Materiál poskytuje přehled o současném stavu iniciativ v oblasti volného přístupu v různých institucích v této zemi.

V současné době je v Indii řada iniciativ zaměřených na volný přístup, jako např. časopisy s volným přístupem, archivy starších ročníků časopisů, repozitáře institucí, tematicky zaměřené repozitáře, repozitáře zaměřené na určitý typ dokumentů, na výukové materiály a jiné, zpřístupňující světu kulturní dědictví Indie. Všechny tyto repozitáře jsou volně přístupné, přičemž náklady na zpřístupnění jsou drasticky omezeny. Odborníci z oblasti knihovny a informační vědy by podle autorů měli hrát aktivní roli při budování sbírek v institucionálních repozitářích.

Poskytování globálního přístupu k lokálnímu výzkumu je další výzvou, před kterou iniciativy v oblasti volného přístupu v Indii stojí. Některé studie a statistiky indických repozitářů ukazují, že výzkumní pracovníci rozvinutých zemí zpřístupňují právě indickou literaturu dostupnou v časopisech a archivech s volným přístupem. Indie je nejen zemí, která v rámci rozvojových zemí zaujímá vedoucí postavení v budování repozitářů, ale také informuje rozvinuté země o kvalitní vědecké literatuře, která v rozvojových zemích vzniká a byla v minulosti vyspělým národům neznámá.

9. GOLTZ, Julia Alexandra; LACHMANN, Katharina; LUTZE, Doreen. Anderen helfen und selbst dazulernen : MUKOwiki – ein innovatives Bibliotheksprojekt für Mukoviszidose-Patienten in Berlin [Jiným pomáháme a sami se tím učíme : MUKOwiki – inovativní knihovní projekt pro pacienty s cystickou fibrózou v Berlíně]. *BuB-Journal : Forum Bibliothek und Information*. 2008, vol. 60, no. 2, s. 105-107. ISSN 0340-0301.

Studenti oboru knihovny a informační věda na Humboldtově univerzitě v Berlíně sbírají praktické zkušenosti prostřednictvím ojedinělého projektu. Všechno začalo v létě 2004 velkorysým darem firmy Hewlett-Packard, která věnovala oddělení pro děti a mládež berlínské plicní kliniky (Lungenklinik Heckeshorn – Christiane-Herzog-Zentrum) multi-mediální počítačovou stanicí. Aby mohl být dar smysluplně využit, byl ve spolupráci se studenty navržen koncept, jenž měl pacientům během jejich pobytu na klinice umožnit přístup do vnějšího světa. Projekt s názvem „MUKOwiki“ (<http://www.mukowiki.de>) vznikl jako kombinace praktického semináře, patientské knihovny a digitální nabídky přes homepage. Od návrhu k realizaci uplynuly 2 roky.

Patientská knihovna s názvem WIKIthek mohla poskytnout pestrou nabídku především díky velkému počtu darů v podobě knih, CD, DVD, her od různých nakladatelství. Výrazně pomohlo i bezplatné poskytnutí knihovnického software. Studenti trávili na klinice hodně času, jednak proto, aby knihovna byla co nejčastěji přístupná pacientům, a také proto, aby mohli realizovat další část projektu, a sice provádění školení spolu s pacienty, postiženými a členy kliniky. Součástí projektu se mohlo stát také např. pořádání výstav. Christiane-Herzog-Tag konající se jednou do roka má informovat o nemocech a pokroku ve výzkumu.

MUKOwiki poskytuje informace o současném stavu informační oblasti, prezentuje úspěchy. Kvalitní práce s veřejností hraje velkou roli, může zvýšit prestiž a renomé projektu, ale také poskytuje prostor pro poděkování za dary a podporu projektu.

Při realizaci nějakého projektu vždy hrozí nebezpečí, že projekt sice bude úspěšně uveden do provozu, ale jeho další pravidelný provoz nebude z finančních a organizačních důvodů možný. Proto se studenti začali zabývat plánováním následné fáze projektu. Na základě analýzy stávající práce se snažili určit budoucí požadavky na jednotlivé činnosti, na potřebný pracovní čas, dobrovolnickou práci atd. Činnost má zkvalitnit a zajistit i odborný dohled. Práce na bázi honoráře představuje především pro pacienty šanci, neboť činnosti v knihovně lze dobře časově přizpůsobit.

V dubnu loňského roku odstartovala druhá část projektu – MUKOwiki PLUS. Práce na projektu nabízí studentům možnost získání vědomostí z jiných oblastí. Např. z oblasti soft skills, tj. týmové práce, získání organizačních schopností. Cílem této fáze je digitalizace patientské knihovny, jejíž pestrá nabídka pak lze využít z pohodlí nemocniční postele stejně jako z domu. Na domovské stránce knihovny byl nainstalován OPAC, pacienti tak mají aktuální přehled o fondu knihovny. V budoucnu bude následovat přístup k četné multimediální nabídce.

10. GÖMPEL, Renate. Umbrella for multifaceted activities : the new IFLA-CDNL Alliance for Bibliographic Standards [Zastřešení různorodých aktivit : nové Sdružení pro bibliografické standardy v rámci IFLA-CDNL]. Alexandria. 2007, vol. 17, no. 2, s. 63-67. ISSN 0955-7490.

Po rozhodnutí o ukončení programu Univerzální bibliografické kontroly a Mezinárodního MARCu (Universal Bibliographic Control and International MARC, UBCIM), jedné z klíčových aktivit IFLA, se na základě průzkumu provedeného Německou knihovnou (Die Deutsche Bibliothek) ukázalo, že tato aktivita je stále potřebná. Proto v rámci Světového knihovnického a informačního kongresu (World Library and Information Congress) bylo v roce 2003 v Berlíně řadou význačných knihoven vytvořeno nové Sdružení pro bibliografické standardy v rámci IFLA-CDNL (IFLA-CDNL Alliance for Bibliographic Standards, ICABS). Sdružení navazuje jak na aktivitu UBCIM, tak na aktivitu Univerzálního programu pro tok dat a telekomunikace (Universal Dataflow and Telecommunications). Sdružení usiluje o tři základní cíle, které se primárně vztahují k prioritě IFLA Propagace standardů, směřnic a nejlepších praktik, doplňkově pak také k dalším prioritám. Cíli jsou udržovat, propagovat a harmonizovat existující standardy a koncepce vztahující se k bibliografické kontrole a kontrole zdrojů, rozvíjet strategie pro tuto oblast, zajišťovat propagaci nových a doporučovaných konvencí a rozšiřovat poznání v oblasti dlouhodobého uchování elektronických zdrojů. Knihovny, které sdružení vytvořily, přispívají k jeho činnosti v řadě oblastí: Národní knihovna Portugalska (Biblioteca Nacional de Portugal) převzala odpovědnost za rozvoj formátu UNIMARC. Britská knihovna (British Library) podporuje práci na FRBR a FRANAR a spolu s Německou knihovnou rovněž mapování ISBD na FRBR. Německá knihovna se kromě ISBD spolu s Kongresovou knihovnou (Library of Congress) zabývá myšlenkou Virtuálního mezinárodního autoritního souboru (Virtual International Authority File, VIAF). Kongresová knihovna je zodpovědná za oblasti vztahující se k rozvoji formátu MARC 21 a jeho derivátů v XML, protokolu Z39.50, metadatům a rozvoji metadatových schémat založených na XML a k trvalým identifikátorům. Národní knihovna Austrálie (National Library of Australia) se zabývá oblastí archivace webu a uchování digitálních zdrojů. ICABS spolupracuje také s dalšími divizemi IFLA a jejich sekcemi.

11. HASSEL, Sandra Hughes; AGOSTO, Denise E. Planning Library Services for Inner-City Teens [Plánování služeb pro dospívající mládež v centru velkoměsta]. Public Libraries. 2006, vol. 45, no. 6, s. 57-63. ISSN 0163-5506.

Stat pojednává o realizaci tříletého projektu, jehož účelem bylo porozumět roli, kterou hraje vyhledávání informací v každodenním životě mladistvých, a zkoumat, jak jsou knihovny úspěšné při uspokojování jejich každodenních informačních potřeb. Na základě zpracování dat z tohoto průzkumu vznikly dva modely informačních potřeb a chování městských mladistvých. Tyto modely usnadňují pochopení běžných důvodů městské mládeže pro vyhledávání informací.

Prvním modelem, který je v článku charakterizován, je „Teoretický model rozvoje městské dospívající mládeže“.

Projektu se zúčastnilo 27 mladistvých ve věku od 14 do 17 let. Analýza dat ukázala, že ve svém každodenním životě adolescenti žijící ve středu města hledají informace, které by jim pomohly při sociálním, citovém, reflexivním, fyzickém, kreativním, kognitivním a sexuálním rozvoji.

V dalším textu je pak připojen výklad k uvedeným sedmi oblastem teoretického modelu a analyzovány úkoly spojené s rozvojem každé z nich. Doslovné kopie excerpt jsou zařazeny jako příklady ze života pro každou z oblastí: sociální, emotivní, reflexivní, kreativní, fyzickou, kognitivní a sexuální. Následuje empirický model a v dalším textu jsou pak uvedeny důsledky vyplývající z průzkumu pro služby knihoven a šest doporučení, ve kterých je zdůrazněno, aby si knihovny, resp. odpovědní vedoucí pracovníci uvědomili, že

- pro dospívající mládež je vyhledávání informací procesem hledání sebe sama a proto by nemělo v knihovnách docházet k tomu, že se budou omezovat pouze na pomoc při vypracovávání domácích úkolů a podporu četby ve volném čase,
- vzdělávání knihovníků a veškerého personálu knihovny zaměřené na potřeby rozvoje dospívající mládeže je důležité zejména v souvislosti s procesem dozrávání; vedení knihoven by měla v tomto smyslu revidovat poslání a strategii tak, aby způsob komunikace s mládeží navozoval vyšší míru očekávání a přiměřeně nabádal k návštěvě knihovny,
- by mělo být pamatováno na potřeby dospívající mládeže zejména v dlouhodobé perspektivě. Zájem dospělých o problémy dospívající mládeže působí stimulačně,
- po stanovení priorit a cílů by měla knihovna na zpracování strategie uspokojování potřeb rozvoje městské dospívající mládeže spolupracovat s partnery v obci,
- je třeba vytvářet síť osobních vztahů s městskými mladistvými a jejich rodinami. Z průzkumu vyplynulo, že kdykoliv to bylo možné, teenageři konzultovali své problémy osobně. Důvěryhodní dospělí byli pro ně preferovanými zdroji informací. Mladí se obraceli nejprve na přátele nebo rodinu, aby uspokojili své informační potřeby. Knihovnici se tedy musejí stát součástí sítě důvěryhodných dospělých, kterou si adolescenti vytvářejí k efektivnímu uspokojování svých informačních potřeb. Znat rodinné zázemí je pro knihovníky důležité také proto, že to může být člen rodiny, který se obrátí na knihovnu se žádostí o informace, o něž se potom podělí s dospívajícím,
- je třeba se zaměřit na zlepšení marketingu, pokud jde o služby městské dospívající mládeže.

Text obsahuje tři obrázky, které názorně ilustrují interpretovaná fakta.

Plný text v angličtině je k dispozici na URL: <http://www.ala.org/ala/pla/plapubs/public-libraries/novdec2006pl.pdf>

12. HEIKKILÄ, Mervi. Finding information : a task shared between library and school [Vyhledávání informací : společný úkol knihovny a školy]. *Scandinavian Public Library Quarterly*. 2007, vol. 40, no. 1, s. 20. ISSN 0036-5602.

Jakobstad-Pietarsaari je bilingvní město zhruba s 20 000 obyvateli na západním pobřeží Finska. Městská knihovna realizuje celou řadu projektů s mladými lidmi zaměřených na vyhledávání informací. Cílem projektu IDÉFIX bylo podpořit konkrétní formy spolupráce základní školy a knihovny. Monica Borg-Sunabacka, ředitelka odboru pro děti a mládež, a Anne Unkuri působily ve funkcích manažerek projektu.

Při každodenní práci zjistíte, že žáci a žákyně vyhledávající informace potřebují velmi výraznou pomoc při této činnosti. Málo učitelů si uvědomuje úroveň schopností žáků vyhledávat informace, resp. uplatňovat aktuální metody jejich získávání.

Motivace učitelů k realizaci projektu byla velmi silná. Zúčastnilo se jej přes sto učitelů. Projekt IDÉFIX byl realizován tak, že žáci vyhledávali informace k určitým specifickým tématům. Cílem bylo, aby si žáci i učitelé osvojili různé fáze procesu vyhledávání informací.

Zpětná vazba od učitelů byla velmi pozitivní. Všichni se naučili něco nového. Potíže při učení vznikaly například při vyhledávání pramenů k příliš obtížným tématům nebo při nabídce příliš mnoha informací při jedné návštěvě knihovny. Zaměstnanci knihovny získali během projektu také mnoho poznatků – včetně toho, čím se liší knihovníci od učitelů.

„Přístup a metody učitelů a knihovníků se liší“, říká jedna z řešitelek projektu Luisa Limberg. Anne Unkuri a Monica Borg-Sunabacka vysvětlují: „Studenti komunikují s knihovníkem jinak než s učitelem. Knihovníci provádějí informační průzkum a uvažují o jeho různých metodách včetně alternativních odpovědí společně se žáky a studenty. Učitelé jen zřídka chápou proces vyhledávání informací vcelku, chtějí jen řídit a kontrolovat, co žák či student dělá. Tyto rozdílné metody mohou způsobit různá nedorozumění mezi knihovníky a učiteli, ale mohou se také vzájemně doplňovat. „Při instruktážích a přednáškách o využívání služeb knihoven a provádění rešerší zjišťujeme, jak je důležité znovu a znovu učit těmto základům,“ komentují důležitost projektu Anne Unkuri a Monica Borg-Sunabacka. Podle nich je předpokladem výuky provádění rešerší vzájemná důvěra mezi knihovníky a učiteli a respekt k odborným znalostem a dovednostem.

URL Pietarsaari city library: <http://www.fredrika.net/jakobstad/fin>

Materiály k projektu: <http://www.edu.fi/svenska/frontpage.asp?path=499>

13. HEIKKILÄ, Mervi. Libraries and adolescents meet on the net [Knihovny a adolescenti se setkávají na síti]. *Scandinavian Public Library Quarterly*. 2007, vol. 40, no. 1, s. 21. ISSN 0036-5602.

Článek přináší informaci o webové stránce Městské knihovny v Kokkole určené dospívající mládeži. Název webové stránky pro adolescenty je Kaveri. Obsah byl realizován pracovnícemi knihovny Hannou Saarimaa a Ulrikou Dahlbäck.

Juha Peraneva navrhla vzhled webové stránky jako součást své diplomové práce. Webová stránka byla publikována v roce 2004 jak ve Finsku, tak ve Švédsku. Kaveri je především navržena pro chlapce a dívky středních škol. URL adresa je <http://lib.kokkola.fi/kaveri/index.html>.

Hlavním záměrem návrhu webové strany bylo, aby byla jasně odlišitelná od webových stránek pro děti, přitažlivá pro mladistvé a zabývala se tématy, která je zajímají. Mladiství sami se podíleli na procesu jejího projektování.

Webová stránka Kaveri je přehledně členěna a obsahuje mnoho typů zdrojů týkajících se života mladistvých, dále informace a odkazy na informace o studiu, o koníčcích a -náctiletí mohou samozřejmě také sami vyhledávat literaturu. Na webové straně mají mladí k dispozici seznam zdrojů knihovny stejně tak jako prezentace knih, filmů a hudebních nahrávek, které jsou v knihovně.

„Příručka pro zpracovávání rešerší“ uvádí tři fáze zpracovávání rešerší a vyhledávání informací v knihovně: vyhledávání informací, vyhledávání informací na Internetu a hlavně vyhledávání informací týkajících se autorů. Náctiletí sami se také aktivně podílejí na vytváření webové strany, vystavují své vlastní knižní, hudební a filmové kritiky, stejně tak jako svoji prózu a poezii. Články a recenze psané pro tuto webovou stránku přicházejí prostřednictvím e-mailu provozovatelům webové strany, takže obsah může být lehce sledován. Cenzura však rozhodně není nutná. Prakticky všechno, co knihovna zatím obdržela, mohlo být vystaveno.

Na závěr jsou uvedeny další webové stránky pro mladé lidi:

Webová strana Městské knihovny v Hämmenlině je přehledným průvodcem pro studenty, kteří připravují nějakou prezentaci nebo výzkumný projekt hlubšího charakteru. I tato webová stránka obsahuje texty a recenze psané -náciileťými.

URL: <http://www.htk.fi/kirjasto/pakki.htm>

Městská knihovna v Pirkalle vystavuje na stránkách pro -náciileťé prezentace řady knih. Webová strana obsahuje mnoho těchto prezentací uspořádaných do tří tematických skupin: prezentace knih pro mladé dospělé, knih pro -náciileťé a prezentace literatury faktu a zahraniční literatury.

URL: http://www.pirkkala.fi/sivisty_ja_vapaa-aika/kirjasto/nuorten_kirjaesittelyt

Webová strana Wimma Městské knihovny v Helsinkách je graficky jasně orientována na -náciileťé. Čtenáři mohou zasílat recenze knih a své vlastní literární práce a horlivě této příležitosti využívají. Webová stránka obsahuje také kvízovou rubriku, seriál a rady autorům.

URL: <http://pandora.lib.hel.fi/vimma>

14. HENSCHKE, Ekkehard. Digitising the hand-written Bible : the Codex Sinaiticus, its history and modern presentation [Digitalizace rukopisu Bible : Codex Sinaiticus – dějiny a moderní prezentace]. *Libri [online]*. 2007, vol. 57, no. 1, s. 45-51. ISSN 0024-2667. Dostupný z WWW: <http://www.librijournal.org/pdf/2007-1pp45-51.pdf>.

Codex Sinaiticus je nejvýznamnějším starověkým rukopisem Bible. Z 5746 dochovaných řeckých rukopisů Bible pouze 60 rukopisů obsahuje celý Nový Zákon a pouze 9 z nich vzniklo před 11. stoletím. Dějiny Codexu jsou spojeny se jménem německého teologa a dobrodruha Konstantina von Tischendorfa. Tischendorf působil především v Lipsku a postupně si získal věhlas jako paleograf. Během studijních průzkumů evropských knihoven objevil několik rukopisů obsahujících řecké biblické texty. V roce 1844 navštívil Klášter sv. Kateřiny na hoře Sinaj, kde objevil 129 pergamenových foliantů, které obsahovaly řecký překlad Starého Zákona pořízený v 4. století. 43 foliantů si odvezl s sebou a věnoval je saské vládě s tím, že budou uloženy v Lipské univerzitní knihovně. Fragментy původně nazval Codex Frederico-Augustanus. V roce 1853 se vypravil zpět do Kláštera sv. Kateřiny, aby odvezl zbytek foliantů, ty však zmizely. Teprve později se objevilo 86 svitků Starého Zákona a svitky obsahující celý Nový Zákon. Tischendorf si je odvezl do Ruska jako zápůjčku carovi. Klášter sv. Kateřiny později svitky carovi Alexandrovi II. daroval a 367 foliantů bylo umístěno do Carské veřejné knihovny v Petrohradě. Zde bylo pořízeno faksimile (Bibliorium Sinaiticus Petropolitonus) Codexu ve čtyřech svazcích (Petrohrad 1862) a další faksimile v Německu (Giesecke & Devrient) v 19. století a v roce 1969 (Georg Olms). Sovětská vláda v roce 1933 Codex prodala za 100 000 liber Británii. V roce 1973 byl Codex z Britského muzea přemístěn s ostatními cennými rukopisy do Britské knihovny.

V projektu digitalizace Sinajského kodexu se spojily instituce pěti států: Británie (Britská knihovna), Ruska (Národní knihovna Ruska v Petrohradě), Německa (Lipská univerzitní knihovna), Egypta (Klášter sv. Kateřiny), které vlastní folianty Sinajského kodexu, a Řecka (centrum Řecké ortodoxní církve). Projekt je rozdělen do dvou základních oblastí. První z nich zahrnuje konzervaci, kodikologický a paleografický výzkum. Druhou oblastí je digitalizace všech částí Codexu a elektronická prezentace, která bude zahrnovat jeho historii, výsledky výzkumu, transkripci textu. Výsledné rozhraní bude mít dvě verze – jedna bude určena široké veřejnosti a druhá je určena odborníkům. Projekt bude ukončen v roce 2010.

15. HOLTSHOUSE, Dan. KM and the enterprise of the future [KM a podnik budoucnosti]. *VINE : The journal of information and knowledge management systems*. 2007, vol. 37, no. 4, s. 394-398. ISSN 0305-5728. DOI 10.1108/03055720710838461.

Autor článku, který posledních několik let pracoval jako vedoucí pracovník ve znalostním managementu v jedné velké a významné korporaci, měl možnost se zde stýkat s mnoha zákazníky, se kterými diskutoval o tom, jak nahlíží na současnou úlohu znalostního managementu a jak vidí jeho budoucí roli. Právě na těchto východiscích je vystaven článkem, jehož cílem je prodiskutovat dlouhodobý vztah znalostního managementu a podporu „podniku budoucnosti“ během následujících deseti až patnácti let.

Autor identifikuje několik tematických oblastí ve znalostním managementu, které poskytují významnou podporu podniku budoucnosti co se týče jeho budoucí produktivity.

Mezi klíčové oblasti a schopnosti, jež jsou důležité pro úspěšný chod podniku budoucnosti, se zejména řadí: pokroky v oblasti zvyšování hodnoty práce s poznatky, zlepšování výkonu na pracovišti, snižování a usměrňování obtížnosti práce a včasné rozpoznání objevujících se změn či rozvrátů na trhu.

V oblasti zvyšování hodnoty práce s poznatky autor uvádí model, který je používán jednou organizací zaměřující se na měření efektivity globálních systémů pro sdílení znalostí. Tento model užívá 5 klíčových dimenzí pro získání metrických údajů. Mezi tyto dimenze patří: rychlost, kvalita, inovace, eliminace a spolupráce.

Oblast zlepšování výkonu na pracovišti souvisí zejména se zachováním rovnováhy při změně jednotlivých činitelů ovlivňujících pracovní proces znalostních pracovníků. Tím, že např. dojde ke snížení nákladů na pracovní prostor, ovlivní to vztahy na pracovišti atd. Aby bylo dosaženo rovnováhy, je nutné, aby nebylo nahlíženo na pracovní prostředí jako na jeden celek, ale jako na soubor hledisek sestávající ze 4 nezávislých prvků: fyzického, informačního, organizačního a kognitivního prostoru.

Oblast snižování a usměrňování složitosti práce znamená především pomoc znalostním pracovníkům s analytickou prací skrze různé nástroje a směrnice, které omezí komplikovanost jednotlivých úkolů a zorganizují proces jejich práce.

Poslední klíčovou oblastí je odhalení objevujících se změn na trhu. Jedním ze způsobů může být např. propojení pracovního prostředí zákazníka pomocí dotazů kladených přes e-mail, jejichž cílem je neustálá zpětná vazba zaměřená na zákaznickou zkušenost s danou organizací. Tento snímácí systém umožňuje organizaci zjistit, co mají zákazníci na mysli a pomocí analytických procesů vyhodnotit daná data a na jejich základě jednat se zákazníkem.

16. HUBER, Jennifer; SCHACHT, Kathleen. „Ich bin eine Schnittstelle“ : Hamburger Studenten erforschen den Markt für Medien- und Informationsprofis : Aktuelle Verbleibstudie [Jsme jen rozhraním : hamburští studenti zkoumali možnosti pracovního uplatnění profesionálů z oblasti médií a informací : aktuální sociologická studie]. *BuB-Journal : Forum Bibliothek und Information*. 2007, vol. 59, no. 10, s. 722-725. 2 obr. ISSN 0340-0301.

Na hamburské Vysoké škole pro aplikované vědy (Hochschule für Angewandte Wissenschaften, HAW) provedli studenti oboru média a informace studii, která se věnovala otázkám, pro které povolání vlastně tento obor připravuje, jaké jsou potřebné kompetence absolventů pro pracovní trh a jak se nejlépe uplatnit hned po ukončení studia. Projekt přispěl ke snížení deficitu informací studentů právě v oblasti perspektiv a šancí na pracovním trhu. Studie byla provedena na základě dotazníku (147 otázek) a interview. Respondenty byli studenti již ukončivší studium.

S pomocí uchovaných dat a díky novým technologiím se podařilo prostřednictvím e-mailu vyhledat a oslovit 214 ze 286 absolventů. Vyhodnocení dotazníku ukázalo rozmanitost pracovního trhu médií a informací. Kolem ¼ absolventů našlo uplatnění již během studia nebo hned po jeho ukončení, 60 % z dotázaných nejpozději do 3 měsíců. Markantní je i počet těch, kteří práci dostali již během studia (např. díky praxi), jde o ½ respondentů.

Význam praxe je více než zřejmý. 43 % dotázaných potvrdilo, že pracovní zkušenosti během studia velmi pozitivně působí na budoucí zaměstnavatele. Existuje však i vysoké procento těch, kteří našli práci bez těchto kontaktů a zkušeností. Hrubý výdělek se pohybuje mezi 2 až 2,5 tisíci euro. Až 1/3 absolventů však začínala pracovat za plat 1 až 2 tisíce euro. Plat některých absolventů se ale již pohybuje až kolem 4 tisíc euro.

Velký počet bývalých studentů pracuje v oblasti tisku, nakladatelství, informační techniky, nových médií, PR nebo reklamních agentur, v rozhlasu či filmu. Překvapivě vysoký počet se uchýlil u cizích firem či podniků, např. v transportu, logistice.

Zajímavé výsledky přinesly i rozhovory, kterých proběhlo celkem 24. Cesta jedné ze studentek vedla z Hamburku přes Santiago de Chile do Mexika, kde dnes pracuje na analýzách a vývoji rozhlasových stanic. Ohledně šancí na pracovním trhu se téměř všichni studenti bez výjimky vyjadřují pozitivně. Potvrzeno je též, že na konkrétním obsahu studia až tolik nezáleží, všechny specifické znalosti si prý absolventi osvojí až během každodenní práce. Přesto je prohlubování odborných znalostí nezbytností.

Velmi důležitou roli hraje specializace, dále pak tzv. kompetence rozhraní: na jedné straně je trend vysoké specializace, na straně druhé potřeba „generalistů“ k univerzálnímu „použití“; tvoří jakési rozhraní mezi obsahem, technikou, programem. Resumé: v budoucnu budou žádáni ti, kteří budou odborníky s multi-kvalifikací.

Neméně důležitá je i sociální způsobilost – týmový duch, flexibilita, pracovní nasazení, schopnost řešení konfliktů. Rozhovory kromě jiného také naznačily, co vlastně budoucí zaměstnavatelé požadují – zvládnání stresu, flexibilita, praxe, nadšení, to jsou klíčová slova pro budoucí experty. Studenti by se neměli omezovat jen na povinný program studia. Individualita je žádána. Měli bychom si být dobře vědomi, v čem jsme opravdu silní, a naopak kde jsou naše slabá místa. Angličtina je důležitá, ale vysokou vypovídající hodnotu má i počet a výběr praktik, neboť je výrazem motivace.

Krátká životnost některých technologií a znalostí v našem oboru a jeho dynamika došti ztěžují odhadnutí budoucích trendů. Digitalizace, globalizace mediálního průmyslu, srůstání nových a starých médií – právě díky vysokému počtu nových technologií vznikala pracovní místa, která dnes již neexistují, padla za oběť digitalizaci a racionalizaci.

17. CHU, Samuel Kai-Wah; LAW, Nancy. Development of information search expertise : research students' knowledge of source types [Vývoj odborného přístupu k vyhledávání informací : průzkum znalosti různých typů zdrojů u studentů]. *Journal of Librarianship and Information Science*. 2007, vol. 39, no. 1, s. 27-40, 5 tab., pozn. Lit. 43. ISSN 0961-0006. DOI: 10.1177/0961000607074813.

Stat referuje o průzkumu vývoje odborného přístupu k vyhledávání informací u 12 studentů postgraduálního studia. Soustřeďuje se na to, jak studenti vnímali důležitost a rostoucí porozumění různým typům zdrojů v průběhu studia. Za použití longitudinálního přístupu, využívá studie průzkumů, přímých pozorování (jak studenti vyhledávají informace v různých zdrojích), slovních vyjádření jejich názorů během vyhledávání v databázích a rozhovorů v průběhu jednoho roku. Po analýze dat z průzkumů a rozhovorů se studenty zaměřených na využívání různých typů zdrojů materiál rozlišuje 3 stadia informačních potřeb studentů a spojuje je s vývojem kvalifikace studentů, pokud jde o vyhledávání informací. Studie, resp. průzkum odhaluje úlohu různých typů zdrojů v různých stadiích výzkumné či badatelské práce během studia a zjišťuje, že zatímco mnoho studentů bylo původně neobeznámeno s mnoha typy, postupné porozumění přispělo k rozvoji odborného přístupu studentů k vyhledávání informací.

Průzkum nejenže potvrzuje zjištění předešlých studií, pokud jde o důležitost různých typů zdrojů pro určitou fázi badatelské práce, ale také odhaluje některé typy zdrojů v ostatních odborných článkách zmiňované spíše zřídka. Ve srovnání s jednorázovými průzkumy resp. studiemi, běžně zmiňovanými v příslušné odborné literatuře, dovoluje longitudinální povaha průzkumu poskytnout mnohem hlubšího porozumění tomu, jak vnímají studenti důležitost různých typů zdrojů během určitého časového období. Organizátoři průzkumu se také poučili, jak a proč se studenti mění.

Průzkum a následná studie přispívají k rozšíření objemu relevantní odborné literatury prezentací způsobu kategorizace těchto různých zdrojů do 6 homogenních kategorií. Materiál rovněž poukazuje na rozdíly mezi dvěma skupinami studentů (z oblasti pedagogiky resp. humanitních věd a z oblasti techniky), pokud jde o jejich vnímání důležitosti různých typů zdrojů a jejich kategorií.

Studie identifikuje tři skupiny informačních potřeb studentů: všeobecné, specifické a neaktuálnější. Materiál také informuje o roli různých typů zdrojů v různých etapách zkoumání a bádání během studia. Obsahuje řadu tabulek, které zjištěná fakta ilustrují.

18. KLEIN, Anette [et.al.]. „Aus der Praxis für die Praxis“ – ein Glossar zu Begriffen der Informationskompetenz [Z praxe pro praxi – slovník pojmů z oblasti informačních kompetencí]. *Bibliotheksdiens*. 2008, vol. 42, no. 1, s. 60-68. Pozn., 5 obr., 1 tab. ISSN 0006-1972.

Za vznikem elektronického glosáře z oblasti informačních kompetencí (<http://glossar.ub.uni-kl.de>) stáli studenti, kteří již měli nějaké zkušenosti v oblasti využívání knihoven a tvorby rešerší. Při jeho zpracování byl kladen důraz na co možná nejširší možné použití, a to nejen studenty. Pracovní skupina se scházela od března 2006 do srpna 2007. Na začátku bylo nutné vytřídit materiály, jež by mohly být pro databázi použity. Základem slovníku se stala data, která již byla v různých projektech do určité míry zpracována. Došlo k jejich úpravě, doplnění, aby odpovídala nejen normám, ale i potřebám uživatelů, doplněny byly i nové pojmy. Tento redakční proces probíhal v prostředí weblogu, jenž byl pro tyto účely vytvořen. Každá pracovní skupina si vzala určitý počet pojmů, např. od A do D. Přístup ke komentářům a změnám na weblogu byl možný např. díky e-mailu. Pro vše byly stanoveny pevné lhůty. V září 2006 se začalo s převodem do elektronické podoby. Do konce roku 2006 proběhla revize, kontrola unifikované podoby. Projekt byl představen v březnu 2007 v Lipsku. Zkušební provoz byl spuštěn v srpnu 2007.

K přístupu do báze není nutný žádný přístupový kód. Databáze je podporována technologií MySQL. Glosář disponuje XML rozhraním, které umožňuje export všech formulací, a to i na dálku. Chceme-li se dostat k plným textům, můžeme využít browningu. Databáze má v sobě ukryté i další rozšiřující funkce, jako jsou počty uživatelů, správa účtů, pracovní rozhraní pro členy redakčního týmu.

Hlavní cíl spočíval ve vytvoření databáze, která by obsahovala všechny relevantní pojmy informační kompetence, a to ve formě tezauru. Tvůrci se koncentrovali na vztahy mezi pojmy a na praktičnost, nešlo jim o sémantickou úplnost. Strukturu tvoří, jak už bylo řečeno, tezaurus skládající se z nadřazených a podřazených pojmů, pojmů příbuzných, synonym, příkladů. Uživatel může využít též nápovědy a dalších užitečných linků, dále může volit, jak široce chce být o daném pojmu informován. Systém je nastaven tak, že za kratší definicí následuje podrobnější vysvětlení zohledňující další, praktické i teoretické aspekty. Vše je zasazeno do kontextu, takže díky jednomu pojmu může uživatel získat celou řadu dalších užitečných zdrojů, může přeskakovat mezi pojmy, vracet se, žádat shrnutí atd.

Glosář by se mohl stát součástí portálu, který je zaměřen na problematiku informačních kompetencí. Stejně tak by se mohl stát pomocníkem vědeckých knihoven, které v něm získávají nástroj s velkým potenciálem. Proces vzniku ukázal, že velkou roli hraje spolupráce institucí a že je nezbytné, aby si zainteresované knihovny poskytl i své zdroje a shrnuly je do jednoho souboru. Glosář může být využit jako zásobárna odborných pojmů nebo také jako prostředek řešení jednotlivých terminologických potíží. Budoucí vývoj glosáře je do jisté míry závislý na přáních a potřebách uživatelů, proto jeho tvůrci vítají jakékoli náměty a připomínky.

19. KLEMM, Hans Wolfgang. Vom Barcode zum Transponder : Erfahrungen der Stadtbibliothek Reutlingen beim Umstieg auf die RFID-Technologie [Od čárového kódu k zprostředkovači : zkušenosti Městské knihovny v Reutlingenu s přechodem na technologii RFID]. *BuB-Journal : Forum Bibliothek und Information*. 2008, vol. 60, no. 2, s. 107-108. ISSN 0340-0301.

Rok 2007 byl pro městskou knihovnu v Reutlingenu rokem dvou velkých projektů – renovace hlavní budovy a přechodu na RFID technologii. Na čtyřech RFID výpůjčních automatech si mohou čtenáři média půjčovat a na třech automatech je vracet. Nesporná výhoda spočívá ve venkovním umístění „vracejícího“ přístroje, klienti tak nejsou omezeni otevírací dobou knihovny. Média jsou členěna do 7 skupin. U vchodu do knihovny je bezpečnostní zařízení s dvojitou brankou omezující počet krádeží.

Před uvedením RFID do provozu musela být všechna média načtena zprostředkovatelem (transponder). Péče při konverzi ušetřila mnoho mrzutostí při skutečném provozu, ale ukázalo se, že i RFID má své hranice. Problematická jsou především CD vzhledem ke způsobu uložení dat. CD a DVD obsahující staré tisky nejsou metodou RFID zpracovávány. Kovové části nepůsobí problém jen v oblasti AV médií, ale i v oblasti tištěných dokumentů s „buchcover“ (knižní spára), např. Guinnessova kniha rekordů.

Média, která jsou pro terminál příliš velká, jsou vrácena klasicky. Rychlost převodu závisí na obsahu jednotlivých médií, např. 100 románů za hodinu, ale jen 10 ks médií s jazykovými kurzy. Vlastní konverze, tzn. načtení čárového kódu a popis zprostředkováče číslem, zabere jen málo času, časově náročnější je zbytek, vezetí a vrácení média, označení zeleným puntíkem (konverze) atd. Někdy je nesnadné nalézt místo pro transponder, aniž bychom přelepili jiná podstatná data.

Negativně může fungování technologie ovlivnit i kovová konstrukce stolu, nedostatečně chráněné klávesy, špatné umístění. U výpůjčních automatů může vzniknout problém, když se např. dítě s médii v ruce přiblíží ke čtecímu zařízení, kde si právě matka zapisuje svoje média, na její účet je pak zapsáno i něco, co tam nepatří. Další nerosrovnalosti vznikají při neuzamčení uživatelského účtu. V případě dostatečného počtu terminálů je lze využít i ke sledování pohybů či změn na čtenářských účtech, neúčelněji je tato funkce využita u přístroje mimo budovu.

Časová úspora díky zavedení RFID je do jisté míry přeceňována. Řadu činností musí udělat pracovníci knihovny, třídící kontejner musí někdo vyprázdnit apod. Přesto technologie RFID přispěla ke zlepšení servisu knihovny a k ulehčení jejím pracovníkům. Staré problémy se zavedením nové technologie ale neřeší. Kdo chce něco ukrást, ten to také ukradne. A bezpečnostní zařízení lze oklamat, např. při použití fólie, kterou se kniha obalí.

20. LARSEN, Svend. Preserving the digital heritage : new legal deposit act in Denmark [Uchování digitálního dědictví : nový zákon o povinném výtisku v Dánsku]. *Alexandria*. 2007, vol. 17, no. 2, s. 81-87. Lit. 5. ISSN 0955-7490.

V roce 1997 byl dánským parlamentem schválen zákon o povinném výtisku, podle kterého měly být dva exempláře jakéhokoliv díla vydaného v Dánsku uloženy v instituci s právem povinného výtisku. Zákon zahrnoval nejenom tištěné dokumenty, ale také zvukové nahrávky, videa a statické digitální publikace. Primárními institucemi shromažďujícími povinně odevzdávané exempláře děl se staly Královská knihovna a Státní a univerzitní knihovna. V roce 2004 byl vzhledem k rychlému vývoji informačních technologií schválen nový zákon, který již zahrnuje opatření týkající se fondů a uchování děl v Dánsku bez ohledu na typ a formát. Jsou v něm uvedena jak díla publikovaná ve fyzickém formátu, tak díla zveřejněná prostřednictvím elektronických komunikačních sítí. Důležitým principem uchování kulturního dědictví je redundance, proto jsou díla uchovávána ve dvou institucích zároveň. Zatímco Královská knihovna má hlavní odpovědnost za knihy a seriály, Státní a univerzitní knihovna odpovídá za časopisy a audiovizuální dokumenty. Sběr a uchování internetových dokumentů je společnou odpovědností obou institucí. Ty jsou v tomto směru také finančně podporovány dánským ministerstvem kultury. Webové dokumenty jsou považovány za dánské, pocházejí-li z domény .dk nebo z jiných domén, ale jsou zaměřeny na dánské uživatele. Dokumenty týkající se Dánů nebo Dánska nejsou systematicky shromažďovány. Sběr probíhá automaticky formou tzv. sklizení (harvestingu). Obsah databází je sklizen pouze tehdy, je-li přístup umožněn prostřednictvím odkazů, nikoliv pouze pomocí vyhledávacích dotazů.

Zúčastněné instituce navrhly strategii sklizení, podle které je sklizení prováděno čtyřikrát ročně, navíc přibližně 80 webových sídel je sklizeny průběžně a dvakrát až třikrát ročně probíhá sklizení dokumentů o událostech. Za účelem optimalizace interoperability dánského webarchivu byl zvolen formát ARC, který byl původně navržen Internetovým archivem (Internet Archive). Politika uchovávání má za cíl jednak uchovat bity, jednak umožnit přístup k dokumentům a jejich využití v budoucnu. Veřejnost podle dánského autorského zákona může archivované dokumenty využívat pouze v budovách Královské knihovny a Státní a univerzitní knihovny, nikoli vzdáleně. Přístup k archivovaným datům je navíc omezen dánským zákonem o zpracování osobních údajů. Z tohoto důvodu nejsou zpřístupňovány např. dokumenty z intranetu, e-maily a další dokumenty určené pro omezenou skupinu osob. Pro účely vzájemné spolupráce připravily obě knihovny virtuální centrum nazvané Dánský internetový archiv (Danish Net Archive) a dostupné na adrese <http://www.netarkivet.dk/>.

21. LOR, Peter Johan. Bridging the North-South Divide in Scholarly Communication in Africa – a library and information systems perspective [Překlenutí propasti mezi severem a jihem ve vědecké komunikaci na africkém kontinentu – perspektiva knihovnických a informačních systémů]. *IFLA Journal*. 2007, vol. 33, no. 4, s. 303-312. ISSN 0340-0352.

Článek pojednává o perspektivách rozvoje vědeckých informací v Africe. Autor se postupně zabývá stavem infrastruktury vědeckého výzkumu v Africe, problémy tvorby vědeckých dokumentů, uvádí podmínky, za kterých by mohli afričtí vědci přispět k tvorbě vědecké literatury, zdůrazňuje význam aktivit v oblasti informační gramotnosti, kterou vyzdvihuje jako velkou výzvu pro knihovníky, a digitální dostupnosti, která může napomoci při zvyšování standardu disertačních prací, a také nutnost zlepšení kultury vzdělávání, uspokojivého a institucionálního prostředí a realizace opatření na podporu mechanismů financování univerzit a výzkumných ústavů.

Pokud jde o infrastrukturu, zmiňuje především problém dostupnosti osobních počítačů a uvádí, že v Africe připadá 0,9 počítače na 100 obyvatel a že v mnoha afrických zemích náklady na počítač představují průměrný roční příjem připadající na 1 obyvatele. Velkým problémem je podle autora také nákup licencovaného software, nízké procento připojení, a také šířka pásma, resp. přenosová kapacita.

V kapitole o tvůrčích vědeckých informacích je zdůrazněno, že v Africe musí být rozšířen prostor pro tvorbu vědeckých poznatků zajištěním kvalitního vysokoškolského vzdělávání, vybudováním zařízení pro postgraduální vzdělávání s adekvátním zajištěním knihovnických služeb, laboratoří pro výzkum a podmínek pro vysoce kvalitní pedagogy s výzkumnými zkušenostmi. Klade se také důraz na zvýšení úrovně informační gramotnosti a na nutnost poměrování výsledků vědecké práce v mezinárodním měřítku (pozitivně se hodnotí např. digitální dostupnost afrických vědeckých a disertačních prací prostřednictvím projektu Database of African Theses and Dissertations, což může pozvednout standard zpracovávání těchto výstupů).

V části věnované obsahu resp. vědeckým dokumentům, autor poukazuje na význam otevřeného přístupu k datům a označuje jej za přínos, který může zvýšit produktivitu národního výzkumu. O knihovnách se zde v této souvislosti podotýká, že musí hrát významnou roli při ochraně původních informací, pomoci při jejich vyhledávání a zaznamenávání, při organizaci jejich využívání a podpoře při jejich hodnocení (včetně respektu k postavení komunit, které je produkují a využívají). Ať už jde o digitální či analogový fond, knihovny budou muset podle autora udržovat rozsáhlé sbírky pro budoucnost.

V kapitole věnované zprostředkování informací vidí autor největší problém v tom, že většina informací nejvyšší hodnoty plyne v rámci toku informací od původců k prodejčům elektronických časopisů a teprve pak do knihoven, což postihuje v rozvojových zemích zejména knihovny a uživatele. Dále pak pojednává o alternativních řešeních umožněných obrovským rozvojem informačních technologií, zmiňuje se o posledních aktivitách v oblasti otevřeného přístupu ke zdrojům v mezinárodním měřítku a charakterizuje významné počiny z této oblasti přímo na africkém kontinentu

(např. INASP – International Network for the Availability of Scientific Publication).

Knihovny jsou podle něj druhou nejdůležitější složkou v procesu zprostředkování informací (po vydavatelích, knihkupcích, agentech, kteří nabízejí subskripce) a jejich zprostředkovatelskou roli vidí především ve výběru informací, akvizici, ochraně, integrovaném zpřístupňování informací (digitálních i analogových), rozšiřování, vzdělávání uživatelů v oblasti informační gramotnosti a podpoře, která by měla zahrnovat motivaci, vzdělávání a poradenskou činnost vůči uživatelům. Budování integrovaných sbírek se podle jeho názoru stává klíčovou výzvou pro vedoucí pracovníky knihoven.

Pokud se týká uživatelů, je v článku řečeno, že v ideálním světě tvůrci informací a uživatelé tvoří dvě strany jedné mince, nicméně v reálném světě nejsou všichni uživatelé tvůrci informací. Zdůrazňuje také, že zejména pro Afriku platí, že ani uživatelská základna není samozřejmou věcí a že je třeba ji rozšířit. Velká pozornost je také věnována legislativě copyrightu a její aplikaci v rozvojových zemích.

V závěrech pak autor uvádí otázky a naléhavé problémy, které se týkají:

- efektivitu vzdělávacího procesu (jak u studentů, tak u vyučujících),
- úroveň informační gramotnosti,
- úroveň citlivosti vůči otázkám vědecké komunikace včetně otázek etických a intelektuální svobody,
- dostatečné pozornosti roli vysokoškolských a vědeckých knihoven, ať už digitálních či hybridních,
- respektu k názoru, že analogová a digitální média budou po určitou dobu koexistovat,
- ochrany digitálních i analogových dokumentů,
- aktivní podpory pro rozvoj alternativních kanálů pro publikování,
- zkvalitnění řízení institucí,
- zlepšení koordinace národních strategií poskytování vědeckých informací,
- mezinárodní obhajoby rovnosti práv na duševní vlastnictví v příslušných legislativních dokumentech a obchodních smlouvách.

Končí konstatováním, že je zde řada faktorů v oblasti vědecké komunikace, které usnadňují nebo znesnadňují překlenutí propasti mezi severem a jihem. Komunikace vědeckých informací je však podle něj složitý jev, který má digitální i analogový rozměr. V Africe jako kdekoli jinde je k němu třeba přistupovat holisticky.

22. LUNDGREN, Lena. Ponton – a stepping stone for young writers [Ponton – odrazový můstek pro mladé autory]. *Scandinavian Public Library Quarterly*. 2007, vol. 40, no. 1, s. 4-5. ISSN 0036-5602.

Autorka informuje o zajímavé iniciativě Městské knihovny ve Stockholmu, která se týká literární činnosti teenagerů a má již více než desetiletou tradici. Od začátku devadesátých let minulého století pořádá Veřejná knihovna ve Stockholmu kurzy tvůrčího psaní pod vedením autora, který píše literaturu pro mládež ve věku 11-15 let. Lektor cítí, že týden intenzivního tvůrčího psaní zlepšuje standardní úroveň všech účastníků bez ohledu na předchozí jazykové nebo literární znalosti, ale je evidentní, že potom nastává období, kdy se mladí tvůrci těžko prosazují v zavedených časopisech.

Vzhledem k tomu, že mladí lidé mají málo možností publikovat a ověřit si své tvůrčí a organizační schopnosti včetně posuzování vlastních literárních prací, rozhodla se Městská knihovna ve Stockholmu nabídnout jim příležitost vydávání vlastního časopisu nazvaného Ponton.

Ponton je časopis řízený mladými autory a pro mladé autory, který poskytuje příležitost lidem ve věku 15–21 let publikovat a číst své texty. Tato iniciativa byla uvedena do pohybu dvěma konzultanty Veřejné knihovny ve Stockholmu, v roce 1997, kdy byl Stockholm vyhlášen Evropskou metropolí kultury. Ponton je čtvrtletník a má svou webovou stránku www.ponton.nu. Je financován z vládních a městských dotací. V mnoha ohledech se stal Ponton kulturně tvůrčí laboratoří pro mladé lidi. Redakční kolektiv tvoří 15 mladých lidí též ve věku 15-21 let a pracuje ve středisku pro mládež Medis při veřejné knihovně Medborgarplatsen ve Stockholmu. Básně, ale také krátké

povídky a novely posílají do redakce Pontonu autoři z celého Švédska.

Redakční personál řídí dva redaktori zaměstnaní na částečný úvazek. Pod jejich vedením jsou texty posuzovány a vybírány k publikování (pro každé číslo se vybírá cca 15 textů). Text může být se souhlasem autora doplněn komentáři redaktorů.

Ponton také přináší články a rozhovory mladých a o mladých stejně jako práce „zavěšenějších“ autorů. Mladí lidé také přispívají fotografiemi, kresbami a komiks, jimiž jsou doprovázeny jednotlivé texty. Časopis pořádá večírky u příležitosti vydání určité publikace a čtení, jejichž cílem je oslovit širší publikum. Každoročně se členové redakční rady účastní mnoha kulturních festivalů ve Stockholmu a okolí, workshopů o tvůrčím psaní. Podporovány jsou programové bloky a prezentace zavedených autorů. Nakladatelství En bok för alla vydalo antologii básní z prvních sedmi ročníků časopisu Ponton. Ponton také vyslal dobrovolného člena redakční rady do Španělska v rámci programu EU zaměřeného na mládež.

Periodikum má význam pro mladé lidi zajímající se o aktivity v oblasti kultury. Učí se číst a diskutovat o literárních textech, psát články, pracovat v kolektivu s jinými mladými lidmi a dospělými. Učí se řídit časopis, mít odpovědnost za všechno, co s tím souvisí. Jako přidanou hodnotu lze vidět také to, kolik lidí z těch, kteří své první literární pokusy zveřejnili v Pontonu nebo byli členy redakční rady, vydalo své prvotiny v oblasti beletrie nebo se stalo žurnalisty.

V závěru článku se konstatuje, že existuje několik švédských knihoven, které pořádají workshopy zaměřené na tvůrčí psaní, soutěže v oblasti poezie a které vydávají antologie regionálních autorů. V roce 2003 Švédská knihovnická asociace schválila nová doporučení, pokud jde o aktivity veřejných knihoven zaměřené na děti a mládež, které vycházejí z Prohlášení práv dítěte. V prvním paragrafu se říká, že knihovny by měly nabídnout dětem a mládeži příležitost k tvůrčímu vyjádření. Ne všechny knihovny jsou dostatečně finančně zajištěny, aby mohly vydávat knihy a časopisy, ale všechny mohou podporovat tvůrčí psaní mladých lidí pořádáním seminářů tvůrčího psaní a přednáškami a informovat je o možnostech publikování. Knihovny mohou také shromažďovat a zpřístupňovat práce, které mladí lidé vytvořili. Mohou být významnými činiteli při zviditelňování jejich prací; informovanost, povzbuzování a vystavování na Internetu mohou být rozhodující pro tvůrčí rozvoj mladých lidí.

23. MATTER, Gerhard W. Leuchtturm des Wissens im Baselland : Kantonsbibliothek in Liestal setz architektonisch und technisch Massstäbe [Maják vědění v Basilejském kantonu : knihovna v Liestalu stanoví architektonickou a technickou laťku]. *BuB-Journal : Forum Bibliothek und Information*. 2007, vol. 59, no. 10, s. 741-744. 2 il. v textu. ISSN 0340-0301.

Nová kantonální knihovna v Liestalu (kanton Basilej, Švýcarsko; <http://www.kbl.ch>), dokončená v roce 2005, má být kulturním a společenským centrem, místem, kam lidé rádi přicházejí, setkávají se, tráví svůj čas a vyměňují si informace. Příznivá poloha knihovny, jen 15 minut vlakem od Basileje, výrazně přispívá k naplnění jejích ambicí; dokládají to ostatně statistiky – jde o nejnavštěvovanější instituci v kantonu, přichází do ní až tisíc lidí denně. Knihovna stojí v prostorách bývalého železničního skladu zboží, s čímž je spojena vynikající dopravní dostupnost a také možnost parkování přímo před budovou. Umístění a ztvárnění budovy nefascinuje jen místní, ale vzbuzuje pozornost i v zahraničí. Architektonické pojetí nové knihovny s hojným využitím skla je charakterizováno jako jedinečné. Kromě přízemí a tří pater má knihovna k dispozici dvě podzemní podlaží. Součástí budovy je konferenční či výstavní místnost se samostatným vchodem. Umístění kavárny v oblasti vchodu má za cíl vybídnout k poznávání, k rozhovoru, podobně terasa určená k četbě. Specifikem je ekologické pojetí budovy (osvětlení, topení v podlaže, využití dešťové vody).

Struktura médií, která jsou k dispozici čtenářům, odpovídá funkci veřejné knihovny. Pro vědecké informace musí zájemci do blízké univerzitní knihovny. Knihovna má ve volném výběru 80 000 dokumentů pro různé věkové skupiny, dalších 150 000 jednotek

v podzemním skladišti. Návštěvníci mají k dispozici 32 internetových a OPAC stanic. Přízemí knihovny je vyhrazeno německé a cizojazyčné beletrii, knihám na CD, národnímu i mezinárodnímu tisku. V prvním poschodí se setkávají děti, rodiče a mládež – jde o nejživější místo knihovny. Ve druhém a třetím poschodí je umístěna populárně naučná literatura.

Moderní služby a efektivní výpůjční systém patří k cílům knihovny (samoobslužné výpůjčky, oznámení zákazníkům elektronickou formou). Během prvního roku provozu bylo díky čtyřem samoobslužným stanicím vypůjčeno 650 000 dokumentů. Vracení knih a ostatních médií je kontrolováno zaměstnanci knihovny, takže mají přehled o případném poškození atd. Ukazuje se také, že proces vrácení uživatelé využívají k rozhovoru s knihovníky, není tak pouhou administrativní záležitostí. Nejpozději do jedné hodiny od návratu dokumentu do knihovny dostávají ti, kteří si ho rezervovali, zprávu e-mailem či SMS, což kvitují hlavně školáci.

Zajímavá je i domovská stránka knihovny umožňující online registraci; pokud zájemce zaplatí registrační poplatek kreditní kartou, dostává vzápětí uživatelské číslo a heslo a může tak ihned využívat všechny služby. Přes web lze také měnit osobní data a prodloužit platnost průkazu. V případě veškerých plateb je preferován bezhotovostní platební styk. Při přístupu na internet jsou systémem filtrovány všechny nežádoucí odkazy. Uživatelé se do sítě hlásí svými čísly a hesly a dostávají tak oprávnění k 30 minutám rešeršování denně.

Zaměstnanci knihovny (celkem 39) jsou rozděleni do pěti týmů s 5 až 10 pracovníky v každém z nich, každý tým pro jedno podlaží, s odpovědností za veškeré činnosti na daném místě.

Autor, ředitel knihovny, stručně rekapituluje první dva roky provozu novostavby a pokazuje na výrazný nárůst počtu čtenářů a výpůjček. Knihovna, ač velmi úspěšná, se ale potýká s nedostatkem personálu a financí, proto musela např. zrušit sobotní provoz.

24. PIHL, Tina. Young people´s dream library [Knihovna, o které sní mladí lidé]. *Scandinavian Public Library Quarterly*. 2007, vol. 40, no. 1, s. 10-11. ISSN 0036-5602.

Autorka v článku informuje o studii Dánského centra pro výzkum v oblasti potřeb mládeže, která byla zpracována pro Městskou knihovnu v Roskilde. Zdůrazňuje, že navzdory skutečnosti, že na první pohled mají knihovny a mládež tatáž přání a tužby, pokud jde o knihovnu, zpráva ukazuje, že tradiční knihovna v té nejluxusnější podobě nemusí být nezbytně knihovnou pro mládež. Životní situace a představy mladých o knihovně naznačují, že je zde propast.

Mládež chápe knihovny jako nepružná a diskriminující zařízení. Otevírací doba je jablokem sváru: knihovna je zavřená, když mají mladí lidé čas ji navštívit; mladí potřebují, aby se knihovny přizpůsobily a bylo možno je navštěvovat, aniž by bylo třeba plánovat návštěvu předem.

Jsou zde také předpisy a nařízení, které pocitují mladí lidé jako nevládné. Obzvláště nařízení týkající se klidu a ticha v nich vyvolávají pocit, že knihovna vlastně není jejich knihovnou. Mládež chápe potřebu rozjímání a uvažuje o ní jako o jedné z funkcí, kterou má knihovna plnit v určitém vymezeném prostoru, nicméně nezapadá do jejich životního stylu. Mladí spolu komunikují, využívají moderních médií a jsou zvyklí se učit ve skupinách.

Často také cítí, že návštěva knihovny je marná. Většina z nich již knihovnu dříve navštívila a navštívila by ji znovu, kdyby knihovna uspokojila jejich potřeby. Někteří mladí lidé říkají, že navštěvovali knihovnu, když se začal rozšiřovat internet. Neměli ho doma, ale mohli se připojit v knihovně. Avšak nebyl to jen internet, který je přitahoval. Přišli také proto, že zde byli jejich kamarádi.

Knihovna, o které sní mladí lidé, je kombinací klasické knihovny s prostorami ve městě, které kypí společenským životem, jenž je jim vlastní. Tento sen odráží životní situaci mládeže. Její každodenní život je vyplněn školou, domácími úkoly a volnočasovými aktivitami. Pokud jde o volný čas mládeže, vybírá si aktivity sama a sama si je organizuje. Dává přednost aktivitám ve sportovních klubech, chce žít vlastní společenský život, ať už jde o kavárny, obchody, kina nebo společné výlety s přáteli. Mladí lidé, kteří studují, jsou všichni frekventanty institucí vyššího vzdělávání. To je období, kdy končí dětství a nastává hledání vlastní identity mladého dospělého. Je zde také mnoho dalších „poprvé“: partnerské vztahy, sex, alkohol a večírky stejně jako nová vzdělávací instituce s novými přáteli.

V závěru článku se mimo jiné říká:

Při hledání identity se společenský život mládeže stává cílem sám o sobě. Společně s přáteli se mladí hledají jak ve fyzickém prostoru města, tak prostřednictvím mobilu a internetu. V prostoru města se mohou setkávat za podmínek, jež si určují sami bez jakéhokoli vměšování dospělých a bez restriktivních předpisů a vyhlášek. Podle autorů zpráva je problém v tom, že toto sociální hledisko může být zachováno, jen pokud je relevantní. Každý z něho musí mít užitek. To je způsob života, do kterého musí knihovna zapadat, životní styl, v jehož rámci mládež klade důraz na vlastní rozhodování o organizaci života, sociální hledisko s co nejnepatrnějším vměšováním a zásahy dospělých. Je to také životní styl, ve kterém všechno, co se nepovažuje za důležité, je zavrženo.

25. POIREL, Dominique. Les manuscrits médiévaux de Chartres : réurrection d'une bibliothèque sijnistrée [Středověké rukopisy z Chartres : zmrtvýchvstání katastrofálně zničené knihovny]. *Culture et Recherche*. 2007, no. 113, p. 2.

26. května 1944 byl požárem zničen jeden z nejvýznamnějších rukopisných fondů Francie – fond Městské knihovny v Chartres. Šlo o více než 2000 rukopisů, z toho 600 rukopisů z 8.-15. století, pocházejících z kapitulní knihovny katedrály v Chartres (která dokumentovala region, ale hlavně jedno z nejvýznamnějších západních center intelektuálního života 12. století – Ecole de Chartres) a opatství Saint-Pere. Požár přežilo 952 rukopisů, avšak v různém stavu: některé takřka bez poškození, z jiných zůstaly různě deformované ohořelé nebo přímo zuhelnatělé, velmi křehké bloky. Mnohým z nich chybí části, podle nichž by bylo možno rukopis přesně identifikovat atd.

Teprve v roce 2005 mohlo začít zpřístupnění přeživších rukopisů, a to díky projektu, který spojil úsilí několika laboratoří francouzského Národního centra pro vědecký výzkum (CNRS), především IRHT (Institut de recherche et d'histoire des textes, <http://www.irht.cnrs.fr>) a CRCC (Centre de recherche sur la conservation des collections), střediska elektronických zdrojů Telma, Městské knihovny v Chartres, Národní knihovny Francie a s podporou francouzského ministerstva kultury.

V rámci projektu se provádí zpevňování, popř. restaurování 952 rukopisů, vytvářejí se jejich barevné digitální reprodukce, na jejich základě probíhá vědecká identifikace – paleografická a kodikologická analýza, transkripce nebo edice. Zapojeno je 20 odborníků. Výsledky jsou zpřístupňovány online.

Plánuje se dohledání nejrůznějších reprodukcí zasaženého fondu, které byly vytvořeny ještě před požárem a mohou dnes být rozesety po celém světě, a soustředění jejich kopií ve Francouzské národní knihovně. Vědecké analýze se také podrobí restaurátorská akce, které prováděla tato národní knihovna brzy po požáru, aby i z ní bylo možno vyvodit poučení pro budoucnost.

Viz též: <http://www.culture.gouv.fr/culture/editions/r-cr.htm>

26. RAUMEL, Frank. RFID ermöglicht längere Öffnungszeiten : Stadtbücherei Biberach nutzt Automatisierungsgewinne : Teamkleidung eingeführt [RFID umožňuje delší otevírací časy : Městská knihovna v Biberachu těží z automatizace : jednotné oblečení vyhrává]. *BuB-Journal : Forum Bibliothek und Information*. 2008, vol. 60, no. 4, s. 270-271. ISSN 0340-0301.

Registrace výpůjček prostřednictvím RFID (identifikace radiovou frekvencí) není dnes ničím zvláštním. Nová technika se používá především ve velkých a středních veřejných knihovnách. Níže jsou popisovány zkušenosti jedné z nich.

Mediální a informační centrum (MIZ – Medien- und Informationszentrum) v německém Biberachu disponovalo v roce 2007 asi 73 tisíci médii, počet výpůjček činil 500 tisíc na 300 tisíc uživatelů. Provoz knihovny byl zavedením nové techniky zasažen jen lehce – využití nové techniky nemusí vést ke snížení počtu pracovních míst a je pro uživatele i pro knihovnu přínosné.

Od roku 1996 sloužila k registraci výpůjček EM-báze. Po 11 letech bezvadného provozu přešla knihovna na RFID. Místo dvou přístrojů mají uživatelé k dispozici tři umístěné v přízemí, čímž se docílilo zvýšení kvality služeb. Místo náročného procesu mohou čtenáři zaevidovat všechna média současně. Díky RFID lze realizovat i vrácení médií spolu s jejich automatickým hrubým tříděním. Od února 2008 využívají čtenáři jeden vnitřní a jeden venkovní „vraceč“ s nepřetržitým provozem. Třídící stroj třídí média podle oddělení a podle jejich druhu, vrácená AV média jsou hned k dispozici dalším zájemcům.

Projekt byl realizován za 300 tisíc euro. Byly pro něj definovány tyto cíle: úspěšnější servisní nabídka, rychlejší a pohodlnější půjčování, delší otevírací doba, možnost vrácení dokumentů 7 dní v týdnu 24 hodin denně, zvýšení možnosti výpůjček bez zvýšení nároků na personál, získání nové cílové skupiny díky rozšíření otevírací doby, zvýšení hospodárnosti knihovny, více času pro projekty např. v oblasti vzdělávání, technické zajištění knihovny pro budoucnost. Investice se má vrátit v podobě nových klientů a také díky nárůstu ročních čtenářských poplatků o 4 €.

Aby mohl být rozšířen provoz knihovny, musely být provedeny tyto změny v provozu: servisní a poradenské služby z různých míst byly seskupeny do jednoho servisního bodu, servisní místa byla díky úspoře času snížena ze čtyř na tři (servisní místo bylo obsazeno jedním diplomovaným knihovníkem a jedním specialistou na mediální a informační služby a uživatelé mají k dispozici ještě jednoho poradce, který využívá servisní tým zajišťující všechny administrativní činnosti z jednoho místa a který radí a pomáhá klientům). Dále se změnila pracovní doba, vznikla možnost pořádání večerních výstav bez hrozby konkurence ze strany úklidové čety. Změnami prošla i struktura a rytmus pracovních týmů.

Již v roce 2007 byla řešena otázka jednotného firemního oblečení. Průzkumy ukázaly, že jednotné oblečení pozitivně působí na image knihovny na veřejnosti. Vznikla tak otázka, jak nejlépe vybrat jednotné oblečení pro muže i ženy a současně jak sladit různé preference a vkus pracovníků. Pracovníci byli pro a v rozpočtu knihovny byly prostředky pro realizaci záměru. Od ledna 2008 tak všichni pracovníci knihovny nosí shodný oděv, mají graficky zpracované jmenovky. Reakce návštěvníků je veskrze pozitivní. Díky jednotné podobě pracovního oděvu je snadná identifikace pracovníků a u mladých uživatelů mají pracovníci i více autority. Opatření má i jiné pozitivní dopady, jako například prolnutí hranic mezi profesemi.

27. RIBEIRO, Célia; BETTENCOURT, Angela. Electronic Consortium of Libraries : a bibliographical cooperation scheme [Elektronické konsorcium knihoven : schéma bibliografické spolupráce]. *Alexandria*. 2007, vol. 17, no. 2, s. 105-112. Lit. 4. ISSN 0955-7490.

V 90. letech 20. století bylo v Brazílii učiněno rozhodnutí přejít na formát MARC a na softwarovou platformu OrtoDocs. V roce 1998 zpřístupnila Národní knihovna Brazílie na svém nově spuštěném webovém sídle 600 000 záznamů různých typů dokumentů; díky retrospektivní konverzi bylo získáno dalších 400 000 záznamů. Postupně byly přidávány

odkazy mezi bibliografickými záznamy a digitálními projekty a tím byl položen základ virtuální knihovny. Proces katalogizace probíhá prostřednictvím webu, je proto velmi flexibilní. Mezi úkoly Národní knihovny rovněž patří ustanovení oficiálních podob jmen osob a institucí a také předmětových hesel a tvorba autoritních souborů. Předmětová hesla jsou vytvářena na základě Předmětových hesel Kongresové knihovny (Library of Congress Subject Headings, LCSH). První snahy v oblasti digitalizace spadají do roku 1995, kdy byly digitalizovány mapy, fotografie a notové záznamy. Od roku 2001 jsou rozvíjeny další projekty, v nichž je již počítáno se zavedením standardů pro tuto oblast činnosti. Virtuální knihovna nabízí úplné texty klasické brazilské literatury a digitalizované vzácné tisky. Uživatelé také mají možnost vyhledávat biografické informace v souborech jmenných autorit, které obsahují i obrázky a (existují-li) odkazy na osobní webové stránky autorů. Národní knihovna Brazílie má ve svém poslání zahrnutu jednak podporu vědeckých pracovníků, jednak veřejných knihoven v Brazílii. Těm také poskytuje technickou podporu prostřednictvím Elektronického konsorcia knihoven, které bylo založeno v roce 1998 za účelem poskytovat zdarma služby veřejným a univerzitním knihovnám (jedná se zejména o stahování záznamů z národní bibliografie).

28. RICHT, Susanne. Linz macht Leipzig und Frankfurt Konkurrenz : die internationale Buchmesse LITERA lädt nach Österreich ein [Linz dělá Lipsku a Frankfurtu konkurenci : Mezinárodní knižní veletrh LITERA zve do Rakouska]. *BuB-Journal : Forum Bibliothek und Information*. 2008, vol. 60, no. 4, s. 289. ISSN 0340-0301.

Mezinárodní knižní veletrh LITERA (<http://www.litera-linz.at>) zve do Rakouska – Linec se snaží etablovat ve společnosti světoznámých knižních veletrhů. Od 23. do 27. dubna 2008 otevírá LITERA poprvé v prostředí lineckého Design Centra (Design Center Linz) své brány. Jde o všeobecně prospěšný projekt, jenž má podporovat literaturu a četbu stejně jako mnohovrstevnatost médií. Hospodářské přebytky mají plynout do kulturních a vzdělávacích projektů. Mezinárodní knižní veletrh v Linci chce být otevřen všem generacím a nositelům informací a stát se svátkem četby pro všechny zúčastněné. Těžiště a téma roku 2008 jsou autoři, mládež a východní Evropa. Předpokládá se přilákat cca 25 000 návštěvníků, prezentovat se má 230 vystavovatelů.

Úkolem veletrhu je podpora zavedených i dosud neznámých autorů, jimž se nabízí možnost oslovit nakladatele a představit své dílo širokému publiku. Pro děti a mládež jsou pořádány speciální projekty – veřejná čtení.

LITERA chce v budoucnosti působit jako literární portál pro východní Evropu a za tímto účelem oslovila velký počet států a jejich literátů, aby tímto způsobem prezentovali svoji kulturu. Např. Slovensko tak vysílá spisovatelku Mílu Haugovou.

Souběžně s veletrhem se koná literární festival s velkým počtem čtení, příspěvků, diskuzí a akcí kolem tématu literatura na výstavištích. Dalším projektem, jenž má podpořit četbu, je „dlouhá noc literatury“, v rámci níž se rozdávají ceny v 7 kategoriích: beletrie, literatura pro děti a mládež, lyrika, namluvené knihy, hospodářská literatura a cena za „demokracii a svobodu“ v tisku.

Zůstává otázkou, jak dobře se může LITERA etablovat na trhu. Knižní veletrh v Linci má řadu paralel s lipským veletrhem. Oba tyto „německojazyčné“ veletrhy se zaměřují na malá nakladatelství a na získávání nových kontaktů s východní Evropou. Zatímco lipský veletrh se letos zaměřil na chorvatskou literaturu, očekávají v Linci široké spektrum autorů z Bulharska, Maďarska, Lotyšska, Slovenska a dalších východoevropských zemí.

Rámcový program obou veletrhů je také hodně podobný. Termín pro LITERU byl vybrán s ohledem na to, že v Lipsku je duben měsícem výstav. Prezident veletrhu v Linci řekl, že o přímém srovnání s lipským či frankfurtským veletrhem nemůže být řeč, jde o odlišné dimenze: LITERA je koncipována přehledově a je menší než Frankfurt nebo Lipsko.

Obyvatelé Lince chtějí veletrh uspořádat i příští rok, a to v týdnu, do kterého spadá celosvětový den knihy. Potom ještě jednou na podzim – to se přidá i každoroční Vídeňský týden knih rakouských knihkupectví, který se přestěhuje z radnice na vídeňský trh.

29. RO, Moon-ja. Bibliotheks- und Informationswissenschaft in Korea [Knihovní a informační věda v Koreji]. *Bibliotheksdiest.* 2008, vol. 42, no. 1, s. 21-36. Pozn. a 2 tab. v textu. ISSN 0006-1972.

První vzdělávací možnosti v oblasti informační a knihovní vědy se v Koreji otevřely v roce 1946, kdy vznikla první knihovnická škola. Akademická úroveň vzdělávání se datuje do roku 1957, kdy byl na jedné z univerzit otevřen institut, který se zabýval knihovní vědou. Značný nárůst vzdělávacích institucí nastal v 80. letech 20. století. V letech 90. se změnil hlavní směr vzdělávání, již nespočíval ve výuce knihovníků, ale ve vzdělávání informačních pracovníků.

Na konci 19. stol. se Korea začala otevírat světu, a tak v roce 1884 dostali první studenti stipendia na zahraniční praxi. Ve stejném roce byla v Koreji otevřena první soukromá tiskárna (o rok dříve byl do země importován vůbec první tiskařský stroj). V počátcích rozvoje knihovnictví a knihoven v Koreji hráli velkou roli Japonci, kteří do země jezdili a aktivně se podíleli na výstavbě a utváření obrazu kulturních institucí.

V roce 1945 byla Korea osvobozena od japonské nadvlády, Korejci převzali fungování zdejší národní knihovny a spolu se změnami, které probíhaly, se začalo mluvit o potřebě odborníků v oblasti knihovní a informační vědy a o nedostatku vzdělávacích příležitostí pro tyto lidi. Vzdělávání odborníků trvalo nejprve 5 měsíců, pak rok. Kapacita národní knihovnické školy byla značně omezena, přijímala jen 30 studentů ročně.

Díky podpoře Spojených států byl v roce 1957 otevřen bakalářský a magisterský program pro knihovní vědu. V krátkém čase vznikly na čtyřech univerzitách instituty knihovní vědy. Rok 1973 znamenal velké změny, ve čtyřletém bakalářském programu byl počet nutných dosažených bodů snížen ze 160 na 140, stejně tak byl zredukován počet povinných předmětů a naopak rozšířena nabídka volitelných kurzů. Do roku 1984 už existovalo 32 univerzit, kde byl knihovnický obor vyučován. Od 70. let 20. století se diskutovalo o změně pojmenování institutů, nakonec byly v roce 1985 přejmenovány na instituty knihovní a informační vědy.

V 90. letech proběhla reforma školství, díky níž si studenti mohli zvolit buď jen jeden obor, nebo více oborů a ty libovolně kombinovat. Mělo to vliv i na oblast knihovnictví, neboť knihovníci tak mohli získat kvalifikaci i v jiném oboru. Změny nastaly i v učebních plánech. Počet modulů se pohyboval od 19 do 46.

Promoce studentů magisterského studia se poprvé konala v roce 1974. Studia této úrovně dnes poskytuje 25 univerzit. Diplomová studia pro korejského studenta jiného bakalářského oboru jsou realizovatelná jen obtížně, což např. v USA není žádný problém. Knihovník s diplomem z jiného oboru je brán jako specialista pro tento obor.

V Koreji působí i tzv. knihovničtí asistenti, kteří se na tuto pozici připravují dva roky. První školy pro tyto asistenty byly zřízeny již v roce 1964 nejprve jako odborné školy, pak jako vysokoškolské studium. Toto studium je zaměřeno více prakticky.

Další součástí vzdělávacího programu jsou kurzy celoživotního vzdělávání, např. v oblasti vedení dětského čtení. Podobné kurzy začínají do svých učebních plánů odborné vysoké školy, aby se tak do určité míry odlišily od univerzit.

Semináře představují další možnost, jak získat knihovnickou praxi. Poprvé byly realizovány v roce 1967 (seminář v délce trvání 260 hodin). O dva roky později se takového semináře zúčastnilo 320 lidí. Kurz byl do roku 1986 65krát opakován a byl velmi úspěšný. V Národní knihovně bylo v roce 2004 zřízeno oddělení, jehož náplní je další vzdělávání odborníků. Problematika celoživotního vzdělávání je upravena i v zákoně.

První vzdělávací akce pro školní knihovníky se uskutečnila v roce 1955, šlo o seminář v Soulu, jehož se zúčastnilo 50 lidí. V průběhu času byl pro tyto pracovníky organizován speciální program během letních a zimních prázdnin. V 90. letech se tyto akce staly součástí magisterského studia na pedagogických fakultách.

Součástí procesu získávání nových odborných sil jsou i tzv. krátké programy, jejichž úkol spočíval ve zlepšení odborných kompetencí knihovníků a informačních pracovníků. Cílovou skupinou jsou knihovníci s bakalářským titulem a třemi roky praxe, kteří se mohou stát knihovníkem 1. nebo 2. stupně či knihovním asistentem (délka trvání kurzu 1 rok).

Přes značný pokrok je stále co vylepšovat. Problematické oblasti se dají shrnout do čtyř bodů: aby se zlepšily odborné kompetence knihovníků, musí mít podporu ve vzdělávacím systému; podle odborných znalostí musí být definována kvalifikace knihovníků; poté, co lidé absolvují praktické vzdělání na vysoké odborné škole či univerzitě, měli by také absolvovat praktický vzdělávací program; neměla by být nerovnost mezi hodnocením studijních bodů na 4letých oborech na univerzitách a na 2letých oborech na odborných vysokých školách.

Další vývoj studijních plánů je značně ovlivněn dynamickým vývojem IT technologií, na které by měly všechny vzdělávací instituce, pokud chtějí dobře plnit svoji funkci, reagovat a umět se jim přizpůsobit.

30. SHENTON, Andrew K. OFSTED and libraries in first and primary schools : Some observations on expectations [OFSTED a knihovny na obecních a základních školách : některé poznámky o vyhlídkách]. *Journal of Librarianship and Information Science*. 2007, vol. 39, no. 2, s. 99-111. ISSN 0961-0006.

Příspěvek zkoumá a rozebírá výsledky nedávno provedeného průzkumu, který se zaměřil na komentáře zpracované řídicím a inspekčním orgánem OFSTED (Office for Standards in Education – Úřad pro standardizaci ve vzdělávání) ve Velké Británii s ohledem na knihovny na jedné základní škole v severní Anglii. Po náčrtu role OFSTED se autor zabývá školními knihovnami ve Spojeném království a rozsahem dřívějších průzkumů podniknutých tímto orgánem v souvislosti se školními knihovnami. Uvádí také metody, jichž bylo použito při zkoumání inspekčních zpráv, informuje o zjištěních průzkumu a pojednává o výsledcích v kontextu předchozích aktivit vykonaných v této oblasti.

Knihovny podle tohoto průzkumu nebyly inspektory nijak vysoce hodnoceny. V 41 případech nebyla o školních knihovnách ani zmínka. Tam, kde byly knihovny zmíněny, inspektoři většinou zdůrazňovali potřebu lepší organizace, aby se dosáhlo významnějšího přínosu pro vzdělávací proces.

V příspěvku se dále konstatuje, že v případech negativních posudků práce školních knihoven bylo přijato jen málo opatření k nápravě situace. To může být do určité míry přičítáno malé aktivitě OFSTED v oblasti určování strategie, což nutí celou řadu škol reagovat v oblasti funkční a provozní podle jejich konkrétních podmínek. Inspektoři prostě konstatovali své dojmy o situaci v knihovně a bylo ponecháno na školách, „aby četly mezi řádky“ a samy rozpoznaly, kde je třeba učinit nápravná opatření. Se zřetelem k problémům konstatovaným ve zkoumaných zprávách OFSTED a posudcích inspektorů vztahujících se k těmto záležitostem uvádí příspěvek v kapitole „Důsledky zpráv a průzkumu“ řadu doporučení pro školy, aby praxe na úseku školních knihoven byla úspěšnější.

Jde zejména o tato doporučení pro vedení škol:

Zajistit, aby prostor určený pro knihovnu byl skutečně využíván pouze k tomuto účelu, i když je poměrně malý. Analýza zpráv OFSTED uvedla příklady, kdy je nepravděpodobné, že by knihovna byla kritizována pouze proto, že je malá.

- Podporovat knihovnu jako přitažlivý a stimulativní prostor, kam by žáci rádi chodili.
- Orientovat využívání knihovny tak, aby knihovna podporovala co možná nejvíce oblasti kurikulů, a profilovat knihovní fond podle jednotlivých předmětů vyučovaných ve škole.
- Věnovat obzvláštní pozornost tomu, aby knihovna přispívala k dodržování standardů v oblasti anglického jazyka, především pokud jde o návyky a dovednosti spojené se čtenářstvím.
- Podporovat využívání knihovny v rámci nezávislých průzkumných a výzkumných aktivit žáků.

- V souvislosti s tím dostatečně kvantitativně i kvalitativně zajišťovat vznesené požadavky na literaturu.
- Dbát na to, aby organizace knihovního fondu byla efektivní a usnadňovala jeho využití. Zásadně je třeba zvážit, zda klasifikační schémata a uspořádání uspokojují potřeby uživatelů a odpovídají jejich poznávacím schopnostem. Není zřejmé, že by OFSTED preferoval určitou konkrétní formu organizace knihovního fondu.
- Využívat knihovny ke školení v dovednostech, jež uživatelům umožní vyhledat v nich relevantní informace (orientace v knihovním fondu, zužitkování informací z literatury faktu).
- Zapojit rodiče, další dobrovolníky a žáky škol do provozu knihovny.
- Upozorňovat během návštěvy inspektorů na novinky v práci knihovny, které se udály od poslední návštěvy OFSTED.
- Zajistit, aby personál knihovny v případě, že si je vědom nedostatků v knihovně, upozorňoval na ně vedení knihovny a aby byly zpracovány plány nápravných akcí pro nejbližší budoucnost.
- Zajistit také, aby se s těmito plány seznámili inspektoři OFSTED, kteří školu navštíví. Je nepravděpodobné, že by je to odradilo od kritických výhrad, ale nepříznivé komentáře z OFSTED se pravděpodobně zmírní na základě skutečnosti, že si škola problémy uvědomuje a je rozhodnuta jednat.

Článek je doplněn četnými tabulkami, které dokladují, z kterých inspekčních zpráv bylo čerpáno, příklady resp. případy, ve kterých se inspektoři OFSTED v inspekčních zprávách o školních knihovnách zmiňují, a příklady konkrétních problémů, které jsou ve vztahu ke školním knihovnám ve zprávách uváděny (např. kvalita práce, prostředí knihoven, vedení a organizace knihoven, zařízení apod.).

31. SMITH, Marian; HEPWORTH, Mark. An investigation of factors that may demotivate secondary school students undertaking project work : implications for learning information literacy [Zjišťování faktorů, které mohou demotivovat středoškolské studenty při zpracovávání projektů, praktických cvičení a úkolů : důsledky pro výuku informační gramotnosti]. *Journal of Librarianship and Information Science*. 2007, vol. 39, no. 1, s. 3-15. 2 obr., lit. 59. ISSN 0961-0006. DOI: 10.1177/0961000607074810.

Článek informuje o studii, která se zabývala motivačními problémy spojenými s prací na projektech, praktických cvičeních a úkolech zadávaných ve škole a stavem informační gramotnosti na středních školách ve Velké Británii. Průzkum se uskutečnil na podzim roku 2003 a na jaře 2004. Cílovou skupinou byli studenti ze státem dotované střední školy v Derbyshire ve věku 11-18 let.

Ke sběru dat bylo využito polostrukturovaného dotazníku, interviewů a besed ve skupinách.

Autoři studie došli k těmto zásadním zjištěním:

- mladší studenti méně rozumějí smyslu otázek a zdůrazňují, že často hned po započetí práce na úkolu nevědí, jak dál,
- většina studentů preferuje při zpracování cvičení, úkolů a projektů témata, která jsou jim důvěrně známa, vadí jim, že výběr témat s nimi nikdo nekonzultuje,
- práce ve skupinách (v týmu) byla hodnocena jako obzvláště důležitá zejména v počátečním stádiu projektu,
- studenti uvádějí, že jejich informační dovednosti jsou nedostatečné a domnívají se, že školení zaměřené na využívání zdrojů jim může pomoci lépe zvládat zadání úkolů; knihovny byly většinou shledávány jako méně vhodná zařízení a časově náročná, pokud jde o vyhledávání informací,
- internet byl všeobecně uznáván a pozitivně hodnocen; studenti jej považují za rychlou, snadnou a výhodnou metodu získávání informací vyžadující méně úsilí než všechny ostatní metody,

• pokud jde o vlastní proces výuky, studenti postrádají intenzivnější kontakt mezi učitelem a studentem během práce, pravidelnější, resp. průběžnou kontrolu a stěžují si na hektické prostředí (většina z nich by preferovala práci doma).

Stať uvádí na závěr doporučení, která lze shrnout do těchto bodů:

- daleko větší pozornost by měla být věnována výuce informační gramotnosti v souvislosti se systematickým vyhledáváním informací ke zpracování praktických cvičení a úkolů a také využívání sekundárních pramenů,
- při výuce je třeba vycházet ze studií informačního chování a výzkumů provedených právě v oblasti informační gramotnosti a klást v nich důraz na zkušenosti studentů a porozumění celému procesu zpracování praktického cvičení, resp. úkolu či projektu,
- úspěšná praxe musí být schopna názorně demonstrovat teorie učení, o něž se opírá,
- je potřebný dialog mezi pedagogy a odborníky z oblasti knihovni a informační vědy, aby se zabránilo zmatku při užívání týchž výrazů pro různé pojmy a objasnilo se, co se míní samostatným učením a dovednostmi s ním spojenými,
- po důkladném testování těchto přístupů je především nutno se soustředit na výchovu a podporu samostatného studenta,
- je třeba identifikovat motivační a emocionální aspekty procesu zpracovávání zadávaných cvičení, úkolů a projektů, stejně tak jako vlivu prostředí, v němž probíhá.

Příspěvek je doplněn grafem, který znázorňuje míru relevance určitých informačních zdrojů pro studenty, a tabulkou, v níž jsou názorně uvedeny navrhované zásahy do podpory procesu systematického vyhledávání informací k určitému tématu.

32. YILMAZ, Bülent. Problemlösung vor Ort statt Warten auf die Zentrale : regionale Seminare fördern Selbstständigkeit türkischer Bibliothekare [Místní řešení problémů má přednost před čekáním na pokyn z ústředí : regionální semináře podporují samostatnost tureckých knihovníků]. *BuB-Journal : Forum Bibliothek und Information*. 2008, vol. 60, no. 4, s. 290. ISSN 0340-0301.

Minulé roky byly v Turecku ve znamení velkých změn, výrazné proměny byly zaznamenány ve veřejném knihovnictví v souvislosti se začleněním Turecka do EU a dále pak přenesením správy veřejného knihovnictví z ministerstva, tedy z centrální správy, do rukou regionální správy, k řešení problémů na bázi lokálních kreativních projektů v kooperaci s nevládními organizacemi.

Turecko s 71 miliony obyvatel má v 81 provinciích 1179 veřejných knihoven s 2628 pracovníky. Fondy knihoven představují cca 13 milionů dokumentů. Veřejné knihovny obsloužily v roce 2006 21 milionů uživatelů, kteří si vypůjčili 4,5 milionu dokumentů. K dispozici je 60 pojiždých knihoven.

Pro turecké veřejné knihovnictví je důležité, aby bylo na změny dobře připraveno. Ve spolupráci s ministerstvem pro kulturu a turismus, Goethe institutem a Spolkem tureckých knihovníků byly proto v letech 2006 a 2007 uspořádány regionální vzdělávací semináře. Seminářů zorganizovaných v devíti městech se zúčastnil vedoucí personál a profesionální knihovníci, byly pozvány osoby z ministerstva a státní správy zastoupených provincií. Program se zaměřil na výuku nových dovedností, na profesionální přístup k informacím a dokumentaci, na inovace služeb ve veřejných knihovnách, tvorbu projektů a práci s veřejností. K přednášejícím patřili ředitelé zúčastněných knihoven či univerzitní profesori.

Celkem se seminářů zúčastnilo asi 300 knihovníků, což znamená cca 25 % zaměstnanců veřejných knihoven a státní správy. Při decentralizovaných seminářích se jednalo o velké interní vzdělávací přednášky, které dosud v této zemi pro veřejné knihovny v takovém rozsahu nebyly organizovány.

Účastníci hodnotili semináře většinou kladně, do budoucna požadují začlenění témat jako informační a komunikační techniky, používání médií, obstarávání sponzorů, svoboda myšlení a projevu, cenzura.

Během kurzu přišli účastníci s novými nápady, jako např. sbírání vzpomínek starších lidí žijících v regionu, zřízení „čtecích“ zahrad, uspořádání rallye na kole s knihou jako dárkem pro vítěze. Během seminářů se také velmi rozvinula komunikace. Při rozhovorech bylo velmi často zmiňováno, že problémy se často řeší z centrály, místo jejich řešení na místech, kde vznikají.

Předchůdcem seminářů byla pracovní cesta do Německa uspořádaná v roce 2005 za podpory Goethe Institutu. Účastnilo se jí 15 tureckých knihovníků, kteří tak získali možnost poznat jiný knihovní systém a jeho služby.